VALAŠTIANSKY hlásnik

ročník XV. ■ číslo 6 ■ december 2017 ■ dvojmesačník

Z OBSAHU VYBERÁME:

- Matičný hlas
- Odber krvi
- Valaštianska fara

Milí spoluobčania, dovoľte mi prihovoriť sa vám v čase najkrajších sviatkov pokoja, lásky a porozumenia.

Vianočné sviatky sú obdobím, na ktoré netrpezlivo čakáme, lebo ich čaro a výnimočnosť nás napĺňajú pocitmi šťastia, pohody a harmónie.

Atmosféra týchto dní je plná spomienok i očakávaní, nič nie je bežné ani všedné , napriek tomu, že Vianoce sú každý rok, ich okúzľujúce čaro sa nedá ničím nahradiť ani napodobniť. Vianočné sviatky v každom z nás upevňujú základné ľudské hodnoty.

Tíško prichádza tento zvláštny čas, keď sa stretávajú rodiny, príbuzní a známi, keď si sadáme k spoločnému stolu, aby sme sa tešili z jedinečnej sily, ktorej hovoríme rodinné puto. V tento sviatočný čas chceme byť dobrí navzájom k sebe, chceme každému rozdávať len radosť.

Vianoce sú obdobím, keď sa každý snaží byť s blízkymi, keď si uvedomujeme silu priateľstva, lásky, úcty a obetavosti. Pre každého z nás je dôležité, aby sa dni napĺňali spokojnosťou, ľudskou spolupatričnosťou, osobným uplatnením i dosahovaním vytúžených cieľov. Vianočný čas má svoje neopísateľné čaro pre každého, kto sa nepozerá iba očami, ale i srdcom, a je príležitosťou zastaviť sa a pozrieť sa do hĺbky svojej duše. Tam, kde sú skryté naše najtajnejšie túžby a želania.

Blikajúce sviečky – symbol Vianoc - nech rozžiaria plápolavým plameňom naše srdcia, naše vnútro. Veď každý z nás s vďakou prijíma teplé ľudské slovo, pohladenie či len pohľad a svet sa zrazu stáva krajším. Človek sa musí vedieť tešiť i zo šťastia toho druhého, čas veselosti a radosti nastal svetu. Tíško znejú koledy, Tichá noc – svätá noc rozciťuje naše srdcia.

V tento sviatočný čas si viac ako inokedy uvedomíme, že napriek dospelosti v každom z nás drieme kúsok malého dieťaťa, ktoré netrpezlivo čaká na nádherne pripravený štedrovečerný stôl, voňavú kapustnicu, žiarivý stromček a darčeky, ktoré nás pod ním čakajú.

Vianočné sviatky – čas radosti, vychutnajme si ich so všetkým, čo k nim patrí. V dušiach nech sa nám rozhostí krásny pocit, na stole nech zavonia

kapor či iné dobroty a Štedrý večer nech zanechá v našich srdciach stopu pohody a radosti.

Vo svojom mene a v mene pracovníkov obecného úradu chcem pozdraviť tu trvale bývajúcich občanov, ale i naše deti a mládež, našich rodákov, našich občanov, ktorí sa z rôznych dôvodov nemôžu zúčastniť doma vianočných sviatkov. Pozdravujem aj návštevníkov obce, ktorí tu v našej obci prežívajú tieto sviatočné chvíle medzi svojimi najbližšími, zvlášť pozdravujem našich chorých a osamelých občanov, či sú teraz v nemocniciach alebo doma sami, alebo pri svojich najbližších.

Milí spoluobčania,
chcem vám všetkým poďakovať za pomoc a podporu pri budovaní našej obce.
Prajem vám všetkým ešte raz príjemné prežitie vianočných sviatkov, nech ticho Vianoc vás všetkých naplní pravým pokojom, radosťou, láskou a zdravím po celý nový rok.

Ing. Juraj Uhrin, starosta obce Valaská

Želáme vám pekný ďalší rok,
nech sa k vám dobro,
ktoré rozsievate,
znásobené vracia,
pretavené do zdravia,
radosti zo života a šťastia.

Veľa krásnych chvíľ,
vzácneho prežívania,
nielen v rodinnom kruhu,
ale všade,
kade vaše kroky povedú.

A zas nám nadišli tie radostné sviatky, ktoré nám tak sladia ten náš život krátky. V ďalekej krajine, tam kde rastú palmy, tam kde prorok Dávid skladal svoje žalmy, tam medzi troma čiastky zeme narodil sa Kristus Pán v mestečku Betleheme. A na tieto sviatky i my sa radujeme, z úprimného srdca toto vám vinšujeme: Aby bol Kristus Pán vaším tešiteľom, vaším dobrým radcom a dobrým priateľom.

Do nového roku veľa splnených snov vám prajeme. Nech vaše srdce pre vernú lásku denne bije a šťastie na duši vám radostne žije! Hm, a aké predsavzatie do nového roku si treba dať? No predsa aspoň 24 hodín denne sa milo usmievať...

Redakčná rada

Matičný hlas *(po prvý raz)*

Vážení spoluobčania, drahí Valašťania,
v uplynulých rokoch sme vás pravidelne informovali o dianí MO MS a o aktivitách v našej rodnej Matici slovenskej. Výbor MO MS sa rozhodol byť k vám bližšie aj prostredníctvom novín VH. V každom jeho čísle budeme širokú verejnosť informovať o tom, čo sa v Matici a jej miestnom odbore robí pre zvyšovanie vzdelanostnej a kultúrnej úrovne ľudí, najmä mladej generácie. Samozrejme nezabudneme pripomenúť, aké je dôležité čerpať z tradícií a vo svojej práci sa riadiť múdrosťou svojich predkov. Dnes vám predkladáme prvú „dvojstránku" o živote matičiarov a ich sympatizantov. Výbor verí, že dobrou radou, novinkou a vaším názorom bude na tejto stránke uverejnený aj váš hlas.

JUBILANTI 16. 10. 2017

Tak, ako každý rok, aj v roku 2017 si MO MS uctil svojich členov, ktorí sa v tomto roku dožili životných jubileí. Veľavravným kvietkom a malým pripomienkovým darčekom sme poďakovali všetkým oslávencom za ich aktivity a činnosť pri zviditeľňovaní MO MS a obce Valaská. S úctou a vďakou sa predsedníčka Ing. Fischerová poďakovala za každé milé slovo, za každú priateľskú radu, za pomoc a ochotu spolupracovať pri plnení celoročných úloh. Ako pohladenie duše prijali jubilanti program našich najmenších žiakov MŠ, ZUŠ a ZŠ a ich pedagógov.

VALNÉ ZHROMAŽDENIE VALASKÁ 23. 10. 2017

Po 17 rokoch svojej činnosti sa zišli členovia MO MS na svojom pravidelnom VZ, ktorého sa zúčastnil aj tajomník (toho času prvý podpredseda) Mgr. Hanuska a starosta obce Valaská Ing. Uhrin. Správu o činnosti predniesla predsedníčka MO MS. Zároveň poďakovala výboru a členom za dlhoročnú spoluprácu v prospech a rozvoj MO MS.

Na VZ si matičiari zvolili nový 14 členný výbor v tomto zložení: PaedDr. Matúš Magera, Ing. Anna Fischerová, Mgr. Alena Badinková, Mgr. Eva Hanková, Jarmila Havrilová, Danka Králiková, Stela Kramlová, Jaroslav Kučera, Milena Kúdelková, Alena Kureková, Mgr. Tatiana Sedláková, PaedDr. Dušan Sliačan, Tatiana Vilhanová, Anna Zlevská. Novozvolený výbor navrhol členom VZ na post predsedu v ďalšom období PaedDr. Mageru. VZ tento návrh jednohlasne odobrilo hlasovaním. Matičiari poďakovali svojej dlhoročnej predsedníčke za jej prácu v prospech a rozvoj MO MS vo Valaskej.

V diskusii vystúpil tajomník MS, ktorý poďakoval za roky práce, vyzdvihol skutočnosť, že MS sa na MO MS Valaská mohla vždy spoľahnúť. Starosta obce pozdravil matičiarov a poďakoval výboru, že svojou prácou udržiavajú MS dobré meno, vracajú jej česť a robia všetko pre to, aby tradície vniesli do našich rodín porozumenie a lásku. Podčiarkol, že úroveň rastie aj prostredníctvom spevokolu, ktorému sa darí zviditeľňovať obec nielen na Horehroní, či v kraji a na Slovensku, ale aj v zahraničí. Pani Pastrírová s poďakovaním konštatovala, že práca MO MS ochraňuje, udržuje a obohacuje kultúrne dedičstvo nášho ľudu, pričom robí život krajším.

VALNÉ ZHROMAŽDENIE LM 10. - 11. 11. 2017

Predseda nášho MO sa zúčastnil ako delegát VZ MS v Liptovskom Mikuláši. Na tomto dvojdňovom zasadaní si 398 delegátov volilo nového predsedu, výbor a dozorný výbor MS. Novým predsedom MS sa stal JUDr. Gešper a bol zvolený aj 38 členný výbor MS. Je veľkou škodou, že nikto z HOREHRONIA! Predseda nášho MO dostal možnosť vystúpiť na zasadaní, kde v úvode zablahoželal novému predsedovi a výboru, ale zároveň veľmi kriticky zhodnotil, že Horehronie nebude nikto zastupovať! Hlas Horehronia bude počuť, veď ako povedal J. M. Hurban *„sláva národa hodná je obetí"*. PaedDr. Magera nadviazal spoluprácu s viacerými MO nielen v rámci Horehronia, ale aj v rámci BB kraja.

15. VÝROČIE SPEVOKOLU LIPKA – 25. 11. 2017

Dňa 25. 11. 2017 sa v priestoroch kultúrneho domu uskutočnil slávnostný koncert matičného zboru z Valaskej. Na slávnosť boli pozvaní aj tajomník MS Mgr. Marek Hanuska, okresná predsedníčka MUDr. Emília Bučková a dlhoročná predsedníčky OR Brezno Mária Macuľová, ako aj ďalší významní hostia ako napríklad Doc. Mgr. art. Pavol Tužinský a samozrejme široká verejnosť. Koncert sa uskutočnil za finančnej podpory Obecného úradu vo Valaskej a DMS Banská Bystrica, ako aj za podpory ďalších sympatizantov a podporovateľov speváckeho zboru. Moderátorkou programu bola Mgr. Piliarová.

Slávnosť obohatilo aj odovzdávanie rôznych cien a tiež pre náš zbor vzácna strieborná medaila MS. Dlhoroční členovia boli ocenení za svoju aktívnu činnosť, výbor nezabudol ani na všetkých členov spevokolu Lipka, ktorí dostali symbolický darček v podobe vankúša a tiež nezabudol aj na svojich bývalých členov. Pozvanie matičiarov na spoluúčinkovanie prijali Tanečný orchester Valaská a spevák Martin Vetrák. Spoločne sme strávili krásne sobotné popoludnie. Predseda MO MS PaedDr. Matúš Magera skonštatoval, že je veľmi vďačný

a hrdý na to, že práve ich miestny odbor má vlastný matičný zbor! Matičný zbor tvorí 33 členov vrátane 2 dirigentov (Ján Jenča, Mgr. art. Martina Škantárová). Svojím krásnym spevom zohrievajú nielen naše srdcia, ale aj srdcia všetkých fanúšikov, veď najkrajšie piesne sú práve tie ľudové, národné a kresťanské, ktoré majú vo svojom bohatom repertoári.

ADVENTÝ ČAS VALASKÁ 2017

Námestie vo Valaskej nám od 1. 12. 2017 skrášľuje adventný veniec, ktorý nám matičiarom dali vyrobiť Technické služby Valaská pod vedením Ing. Havaša. Adventný veniec nám vyzdobili žiaci OUI Valaská pod vedením Mgr. Dorkovej.
Prvú sviecu zapálili kultúrnym programom deti z našej materskej školy 3. 12. 2017, druhú sviecu zapálili žiaci základnej školy 10. 12. 2017, tretiu sviecu zapálili členovia spevokolu Lipka 17. 12. 2017 a následne poslednú 22. 12. 2017 žiaci ZUŠ Valaská. Počas adventného času sa nám prihováral predseda MO MS PaedDr. Magera. Valaštiansky adventný veniec nám slávnostne posvätil vzácny hosť z Predajnej - pán farár Arkadiusz Piekut. Zástupca starostu a zároveň predseda MO MS mu venoval knihu o Valaskej ako poďakovanie.

Táto novinka, ktorú predstavili matičiari, mala ohlas, pretože na námestie pritiahla viacero občanov a nielen Valašťanov.

STARÝ S NOVÝM KRÁČA

Poďakujme roku, ktorý odchádza. Poďakujme slnku, že je stále s nami.
Poďakujme dúhe, že sa ešte nezlomila, že s ňou je k nám Pán Boh ozaj milostivý.
S ďalším rokom, čo ide do nenávratna, nech odíde to zlé, choré a nech nie sme sami.

Poďakujme jeden druhému, že sa môžeme stretať, a každý ďalší deň
nech priateľ podá ruku priateľovi. Len tak z nás bude jedna veľká, aj keď trochu priečna, ale vždy rodina. Rodina bez ničoty či samoty, rodina, o ktorú sa môžeme vždy oprieť, rodina vždy jednotná a spoľahlivá.

V tejto vzácnej chvíli zahoďme za hlavu nenávisť, závisť, hriechy a šomrania.
Ctime si tradície, odkaz predkov a duchovné hodnoty.
Všetky dni nech sú dňami šťastia, zdravia, dňami splnenia našich prianí a želaní!
Nech do krásy a múdrosti rastú deti a vnúčatá nech sú pre nás požehnaním!

Nech dobrú úrodu nám rodná zem dáva. Rieky, potoky a horské studničky nech sú plné vlahy!
S láskou a dobrotou krášlime svoj rodný chotár, aby sme mali všetko, čo len hrdlo ráči.
Nech láska, zdravie, šťastie a pokora sú každý deň v roku s nami!
A nech sa všetkým ďalší rok vydarí!

ŠTEDRÝ VEČER PRI STOLE

Na Vianoce sa v izbe, kde sa večeralo, nesmelo zapaľovať svetlo. Keď odbila šiesta hodina, otec zazvonil na zvonček, zapálili sa sviečky na stromčeku a rozsvietilo svetlo. Nesmela chýbať modlitba, potom príhovor najstaršieho člena rodiny (najčastejšie otca).
Čo nesmelo chýbať na stole? Pod obrusom nesmel chýbať peniaz, svätená voda a sviečka. Všetko malo svoje poradie, na prípitok bola razcovica, oblátky (piekli sa v dolnej škole pod vedením manželky správcu školy, týždeň predom ich deti roznášali po dedine), med, hrach, opekance s makom, varené hrušky, slivky a jabĺčka so škoricou a klinčekami, cesnak, ovocie, orechy, chlieb, kapustnica s hubami, ryby (lovili sa lipne v Hrone), šalát. Na stole nesmel byť nôž, chlieb sa lámal.

VIANOČNÝ ZÁKUSOK – guľôčky

23 dkg masla
31 dkg múky (20 dkg hladkej a 11 dkg hrubej)
11 dkg cukru
Zmiesiť na hladké cesto, z neho vytvarovať po častiach malé guľôčky. Položiť na plech, urobiť jamku, potrieť vajíčkom. Posypať orechmi alebo mandľami a dať piecť. Hneď po upečení vložíme do jamky lekvár a posypeme vanilkovým cukrom.

Výbor MO MS Valaská všetkým čitateľom VH, sympatizantom a členom MS želá milostiplné a požehnané vianočné sviatky. Do nového roku prajeme veľa zdravia, osobného šťastia a úspechov.
Matičný hlas pre vás pripravil výbor MO MS Valaská

Zmeny vo vedení MO MS vo Valaskej

Ako sme zaznamenali, dňa 23. októbra 2017 sa konalo valné zhromaždenie MO MS vo Valaskej. Po dlhoročnom pôsobení jej predsedníčky Ing. Anny Fischerovej ju na poste nahradil PaedDr. Matúš Magera, ktorý je už tiež nejaké to obdobie členom MO MS vo Valaskej, pôsobil aktívne pri akciách usporiadaných MO MS a je aj členom speváckeho telesa LIPKA pri MO MS. My sme mu položili pár otázok, týkajúcich sa jeho názorov a pocitov, ktoré ho viedli k prevzatiu uvedenej funkcie.

1**. Dozvedeli sme sa, že ste boli na valnom zhromaždení zvolený za predsedu MO MS. Preberáte štafetu po jej dlhoročnej predsedníčke, ktorá nastavila latku vedenia MO MS veľmi vysoko. Aké sú vaše ďalšie plány a ciele v smerovaní MO MS vo Valaskej?**

Hovoriť o plánoch a cieľoch je veľmi jednoduché, ale o to ťažšie predsavzaté aj splniť. Naším matičným poslaním je rozvíjať a upevňovať lásku k našej vlasti a umocňovať národné povedomie. Veľmi by ma potešilo, keby sa k nám pridalo viac mladých občanov. Mladých ľudí je veľmi ťažké angažovať, ale verím, že urobíme všetko, čo bude v našich silách, aby sme to dokázali. Píšem v množnom čísle, lebo Matica nie je len predseda, ale celá matičná rodina!

2. Prekvapila vás táto voľba členov MO MS na post predsedu alebo sa o vašom predsedníctve MO MS uvažovalo v kuloároch MO MS dopredu?

Valné zhromaždenie ma navrhlo za člena výboru. Členovia výboru ma následne navrhli za predsedu miestneho odboru. Tejto ich dôvere som sa potešil a patrím medzi ľudí, ktorí sa výziev neboja. Tak túto výzvu som s úctou a veľkou vďakou prijal!

3. **V minulosti sme pomerne dosť čítali na stránkach našich novín Valaštiansky hlásnik o činnostiach a aktivitách MO MS, ale v poslednej dobe tieto informácie akosi absentovali a dozvedali sme sa o činnosti MO MS len zriedkavo, zmeníte to v blízkej budúcnosti a budete informovať o dianí a aktivitách MO MS pravidelne?**

Minulosť netreba riešiť, tá sa zmeniť už nemôže. Z chýb sa treba poučiť, čo bolo dobré, treba robiť ešte lepšie. Naopak, čo bolo zlé, už nerobiť. Mojím prvým krokom bola a je jasná vízia, a to informovať širokú verejnosť o našich aktivitách. Novinkou, ktorú ako matičiari zavádzame, je „Matičný hlas", kde sa občania, čitatelia môžu dozvedieť o nás matičiaroch niečo viac. Už v tomto vydaní VH bude prvé číslo. Verím, že sa vám bude páčiť.

4**. Našich občanov zaujíma aj váš názor na pamätnú izbu na starom obecnom úrade v materskej časti obce, aký je váš názor na túto pamätnú izbu, ktorá, ako vieme, spadá do kompetencie MO MS vo Valaskej a čo s ňou ďalej; nakoľko názory sa rôznia, chceli by sme vedieť, aká je vaša vízia?**

Dedičstvo otcov zachovaj nám Pane. Myslím, že táto veľavravná veta hovorí za všetko a hovorí aj o mojom, resp. našom matičnom názore o nej, teda o pamätnej izbe. Na zasadnutiach výboru sa istotne budeme venovať aj tejto problematike!

5. Prebehli aj iné zmeny vo vedení MO MS vo Valaskej, čo sa týka výboru, resp. máte nejaký program?

Áno, obmenili sa členovia výboru, zmenil sa predseda výboru, podpredseda výboru či tajomník výboru, tiež boli navrhnutí noví členovia do dozornej rady MO MS vo Valaskej. Čo sa týka programu, odpoveď je jednoduchá, generačná výmena, zatraktívnenie Matice a vnútorná reorganizácia a sebareflexia. Niečo podobné sa podarilo aj na ústredí MS.

6**. Čo by ste na záver povedali, resp. chceli odkázať našim čitateľom, ako aj tým členom MO MS, ktorí vám svojou podporou vyjadrili dôveru ?**

V prvom rade chcem poďakovať matičiarom za podporu na VZ, v druhom rade prosím o podporu nielen výbor, ale aj celú našu vyše 165 člennú matičnú rodinu. Zároveň prosím o zhovievavosť a pomoc pri realizácii našich akcií. Sláva národa hodná je obetí!

Na záver z našej pozície už len chceme poďakovať bývalej predsedníčke MO MS Ing. Anne Fischerovej za doterajšiu dlhoročnú plodnú prácu vo vedení tejto organizácie, ktorá určite v živote obce, občanov ako aj samotnej MS zanechala výraznú pečať. Prajeme jej ešte veľa síl a kreatívnych nápadov do ďalších rokov a veríme, že novému vedeniu bude ešte dlho nápomocná. Novému predsedovi, ako aj ostatným členom výboru MO MS prajeme veľa tvorivých nápadov a úspechov do ďalších rokov.

Redakčná rada

15 rokov spevokolu LIPKA

15 rokov v živote človeka je mladý vek, život v rozpuku s plnou hlavou plánov a ideálov. Ale 15 rokov speváckeho umeleckého telesa - už je čo povedať. Áno, je to tak, jubilujúci zmiešaný spevácky zbor pri MO MS LIPKA oslavoval 15 rokov svojho obnovenia a svojho pôsobenia. Svoje výročie - 15 rokov fungovania sme si pripomenuli na slávnostnom koncerte, ktorý sa uskutočnil dňa 26. novembra o 16,00 v kinosále vo Valaskej. Spevácky zbor sa na tomto koncerte prezentoval piesňami ako sakrálnymi, národnými, tak aj piesňami z tvorby jedného z dirigentov Jána Jenču, či oprášenými evergreenmi ospevujúcimi krásy našej vlasti. Hosťami podujatia boli predstavitelia obce Valaská, starostovia

okolitých obcí, náš rodák a šéfdirigent štátnej opery v Banskej Bystrici Pavol Tužinský, predsedníčka okresného výboru MS v Brezne p. Emília Bučková, šéf kancelárie MS v Banskej Bystrici, dlhoročná členka a aktivistka MS v Brezne a neter známeho spisovateľa J. C. Hronského p. Maculová; ako aj bývalí členovia spevokolu. Na koncerte spevokolu Lipka sme si v hovorenom slove vypočuli históriu vzniku a jej kreovania až do dnešnej doby. Dlhoroční členovia, ktorí stáli za zrodom tohto speváckeho telesa, boli ocenení starostom obce za umelecký prínos a rozvoj obce Valaská. Ocenení boli aj dlhoroční účinkujúci spevokolu LIPKA, ktorým už zdravotné problémy a vysoký vek nedovoľujú pokračovať v začatom diele – potešovať svojím spevom srdcia ľudí. Na záver boli udelené ocenenia členom „In memoriam", ktorí už spievajú s chórmi anjelov v nebi, ale stáli pri zrode tohto speváckeho telesa. Oživením koncertu bol hosť programu - Tanečný orchester Valaská so sólistami Jarkou Bánikovou a Martinom Vetrákom pod dirigentskou taktovkou Jána Jenču, s ktorými sa na záver koncertu spoločne predstavili aj oslávenci večera - spevokol LIPKA. Vrcholom koncertu bola nezabudnuteľná skladba od Karola Duchoňa V dolinách v podaní Tanečného orchestra so sólistom Martinom Vetrákom spolu aj so spevokolom LIPKA, za čo získali standing ovation publika. Celým programom prítomných sprevádzala a moderovala Števka Piliarová.

Jubilejúcemu speváckemu telesu LIPKA prajeme ešte veľa tvorivých a úspešných rokov, spevákom dobré hlasy, dirigentom veľa trpezlivosti a tvorivých nápadov, aby im to ešte spievalo dlhé, dlhé roky a hlavne mladú krv, ktorá by nahradila odchádzajúcu generáciu. LIPKA, všetko najlepšie!

Marika Pančíková

Poďakovanie spevokolu Lipka

Ďakujem veľmi pekne, že ste si na mňa spomenuli pri príležitosti 15. výročia založenia spevokolu Lipka pri miestnej organizácii Matice slovenskej. Veľmi ma to potešilo. O to viac ma mrzí, že som sa zo zdravotných dôvodov nemohla zúčastniť na tomto krásnom podujatí.

Nech sa vám ľahko spieva. Myslím na vás každý deň. Na chvíle, keď som bola členkou spevokolu. Bolo to pre mňa pekné obdobie. Želám vám všetko najlepšie do ďalších rokov.

Pozdravujem všetkých, Vlasta Medveďová

Doplnenie od sestry

Bodaj by nespomínala. V izbe má zarámované fotografie spevokolu z obdobia, keď s nimi spievala. Pribudne k nim aj pamätný list pri príležitosti 15. výročia založenia spevokolu, aj pozvánka na toto podujatie. Tekovské Lužany pri Leviciach, kde ju zavial život, sú dosť vzdialené od Valaskej, v ktorej prežila väčšiu čas svojho života, kde má rodinu a priateľov. Zostali aspoň pekné spomienky.

M. Pacerová

Desiate leto Výtvarného odboru ZUŠ - Valaská

O začiatkoch

… ono sa to celé v podstate začalo už omnoho skôr. Od roku 2005, keď som začal učiť v ZUŠ Valaská, sme s niekoľkými žiakmi, ktorí sa chceli pridať, strávili vždy prvý deň prázdnin na spoločnom opekaní. Zakaždým to bol veľmi pekný čas, pretože všetky povinnosti, ktoré nás celé mesiace zapĺňali, boli zrazu za nami, a pred nami bol na horizonte len čas oddychu. V júni 2008 mi však napadlo, že to opekanie bude trochu iné…, že to už nebude len na blízkych kopcoch v okolí Valaskej, ako roky pred tým, ale že sa vyberieme trochu ďalej. Keď som navrhol, že by to mohol byť celodenný výlet na Muránsky hrad, stretol som sa s prekvapivým záujmom, a tak v to ráno prvého prázdninového dňa sa nás na vlakovej stanici stretla vcelku veľká skupinka. Z dedinky Muráň sme vyrazili na dlhý pochod hore strmým úbočím a už vtedy, cestou hore, sme spriadali plány, že to nemusí byť posledný výlet. Výhľad, ktorý nám skalný masív Muránskeho hradu ponúkol, nebol len výhľadom na okolité lúky, doliny, skalné bralá a chumáče hôr. Vtedy som to ešte tak nevidel, no bol to výhľad oveľa ďalej. Ďalej, než sme vtedy dovideli. Domov sme v ten deň síce prišli unavení, no s veľkým očakávaním toho, čo zažijeme na najbližšej výprave. To leto sme každú stredu vyrazili na iné pekné miesto a zakaždým sa v priebehu dňa vynoril plán na ten ďalší spoločný deň. Dohromady sme v to leto roku 2008 zažili osem výprav, na ktorých sme spoznali Chopok, Ďumbier, nádhernú dedinku Špania Dolina a vrch Panský diel, z ktorého bol úžasný výhľad na Banskú Bystricu a jej široké okolie, Pustý hrad a Zvolenský zámok, Bystriansku jaskyňu. Uskutočnili sme však aj prechod tiesňavami Slovenského raja. Posledný deň leta na Očovských leteckých dňoch to cestou domov znovu bolo o plánoch… o plánoch na to ďalšie leto.

Nasledujúci školský rok prešiel ako voda a znovu prišiel prvý prázdninový deň. To som už vedel, že to znovu bude leto plné nových cieľov a poznávania, či už prírodných krás alebo histórie Slovenska. Na ten deň som naplánoval prechod z dedinky Králiky pri Banskej Bystrici cez hrebeň Kremnických vrchov až do slávnej Kremnice… Na začiatok leta dosť náročná výprava, no všetci boli z toho, čo videli, takí ohúrení, že únava akosi musela počkať.

Tá nás dobehla, až keď sme si sadli vo vlaku cestou domov. Vtedy, predstavujúc si mapku našich dovtedajších cieľov, som si pomyslel, ako ďaleko sme sa zrazu ocitli… taký zvláštny „marco-polovský" pocit, no to som ešte netušil, kam všade nás v ten rok odvaha a túžba poznávať zaveje.

V to leto sme spoznali mnohé pamiatky Liptova, Spiša, v okolí Žiliny hrady Strečno a Varín, no veľkolepým záverom prázdnin pre nás bola výprava za maďarské hranice na hrady Šalgo a blízku Šomošku so skalným vodopádom, a úplne nádhernou bodkou za oným letom pre nás bol západ slnka na Fiľakovskom hrade. Beztak teplé farby oranžovo-hnedého hradného brala boli v tej chvíli ešte žiarivejšími. To by mohlo byť perfektným záverom skvelej, v tom roku už v poradí druhej sezóny výprav za poznaním… Ten rok však bol trochu iný v tom, že naše cesty pokračovali aj počas jesenných mesiacov a úplným záverom roka pre nás bola naša prvá výprava do Prahy.

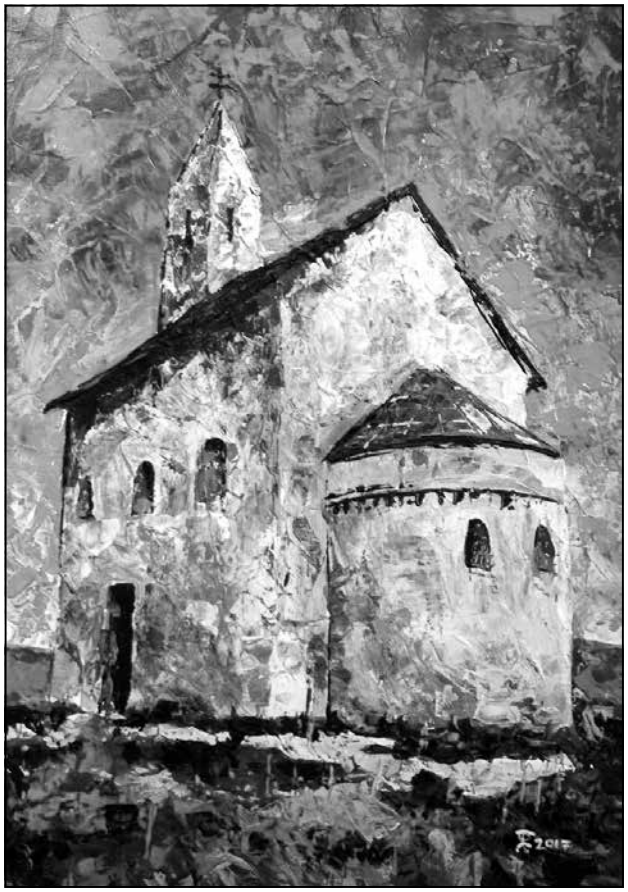

To bola zároveň naša prvá spoločná „viacdňovka" a otvorila ďalší rozmer našich ciest. Pražský hrad, Vyšehrad, všetky galérie so svojimi aktuálnymi výstavami a všeličo iné sa nám počas nesledujúcich rokov stalo cieľom dovedna päťkrát.

O ceste krajinou i rokmi

V nasledujúcich rokoch sme okrem mnohých úžasných miest na Slovensku začali postupne objavovať aj juh Poľska s jeho malebnými hradmi Niedzica a Czorstyn, sever Maďarska posiaty sieťou stredovekých hradov a prírodnými krásami, o ktorých sme dovtedy netušili, a samozrejme Čechy a aj blízke pohraničie v Rakúsku s jeho pamiatkami z čias starovekého Ríma, ale aj stredoveku. To už však neboli jednodňové výjazdy vlakom alebo autom, ale výpravy plánované viac týždňov a trvajúce niekoľko dní.

Keďže v hociktorom regióne Slovenska či v okolitých krajinách je toľko krásnych miest, že by sa za tých pár dní určite nedali stihnúť, boli to vždy cesty tematicky zamerané na konkrétnu vec. Vznikla tak napríklad výnimočná viacdňová výprava v roku 2013 do Maďarska, kde sme sa zamerali na objavovanie pamiatok z antických čias, keď to bola rímska provincia Panonia, alebo cesta na Spiš, kde sme za jeden letný deň navštívili osem významných miest Spišskej gotiky.

Je možno historickou prirodzenosťou nášho kúta sveta, ktorý bol vždy dejiskom dôležitých udalostí, alebo možno aj vecou nášho záujmu,

že dosť veľkú časť našich cieľov tvoria hrady a zámky. Za tých desať rokov sme navštívili jedenásť krajín Európy a v nich sme len hradov a zámkov spoznali 146. S našimi dejinami súvisia aj iné zaujímavé miesta, a tak sme na našich cestách postupne spoznávali aj miesta slovenskej ľudovej kultúry.

Od drevených kostolíkov na krajnom východe cez väčšinu skanzenov, vrátane Zuberca, Pribyliny či Bardejovských kúpeľov, až po Plávajúci mlyn v Kolárove sme spoznávali estetický, ale aj duchovný svet našich predkov. Zvlášť v roku 2016, keď sme finišovali s literárno-výtvarným projektom „HAIKU INAK", sa nám tieto miesta stali dôležitými. Výtvarne, ale aj literárne sme spracúvali tému „Folklór" a na mnohých týchto miestach sme tvorili priamo v plenéri, čím sme opäť posunuli naše výpravy do ďalšieho rozmeru.

A ešte jeden veľmi dôležitý rozmer naše výpravy mali. Ako plynuli roky ciest a cieľov, zo žiakov sa postupne stali priatelia, s ktorými následne vznikali úžasné výtvarné projekty. Nebol to už totiž výhradný vzťah učiteľ a žiaci, ale forma spoločenstva ľudí – priateľov, ktorým je spolu dobre, či už na cestovateľských akciách alebo pri tvorbe spoločných veľkých výtvarných projektov.

Okrem toho mnohé z našich ciest viedli aj do gotických či románskych kostolíkov – k pamiatkam, ktoré nie sú turisticky prístupné, pretože sú to stále živé chrámy. Vznikla tak séria výprav, obohatením ktorých bola účasť na Svätej omši v obklopení fresiek pamätajúcich osudy tisícok ľudí. Tieto výpravy sme po jednej milej udalosti nazvali „Lastovičkárne" a rozmer spoločenstva rovnako naladených priateľov to ešte viac upevnilo. Navštívili sme na nich viackrát napríklad nádherné kostolíky v Čeríne, Ponikách či Zolnej, a aj keď to neboli pompézne výpravy do ďalekých svetov, práve na tieto nedeľné predpoludnia spomínam najradšej. Boli sme na nich priateľmi, ktorých okrem záujmu o umenie a tvorbu spájala aj inklinácia k vyšším hodnotám viery a túžba spoznávať krásno… to vonkajšie v kráse navštívených miest, ale aj to hlboké, čo nás robí lepšími ľuďmi.

O cestách za umením

Sme v prvom rade výtvarníci, a tak nie div, že mnohé naše cesty smerovali práve do múzeí a galérií. V prvých rokoch to boli galérie v blízkom okolí a napríklad galérie v Banskej Bystrici. Vďaka svojej bohatej obmieňanej ponuke sa nám stali v podstate permanentným cieľom. Viackrát sme rovnako navštívili aj Považskú galériu v Žiline a galériu v Považskom múzeu v blízkom Budatíne. Okrem stálej expozície venovanej Vincentovi Hložníkovi sme sa tak stretli s dielami známych surrealistov na čele so Salvadorom Dalím, ale aj s Pablom Picassom a mnohými ďalšími autormi svetových mien. Andyho Warhola sme niekoľkokrát spoznávali priamo v jeho galérii v Medzilaborciach, no stretli sme sa s ním aj v galérii moderného umenia DANUBIANA či na výstave.

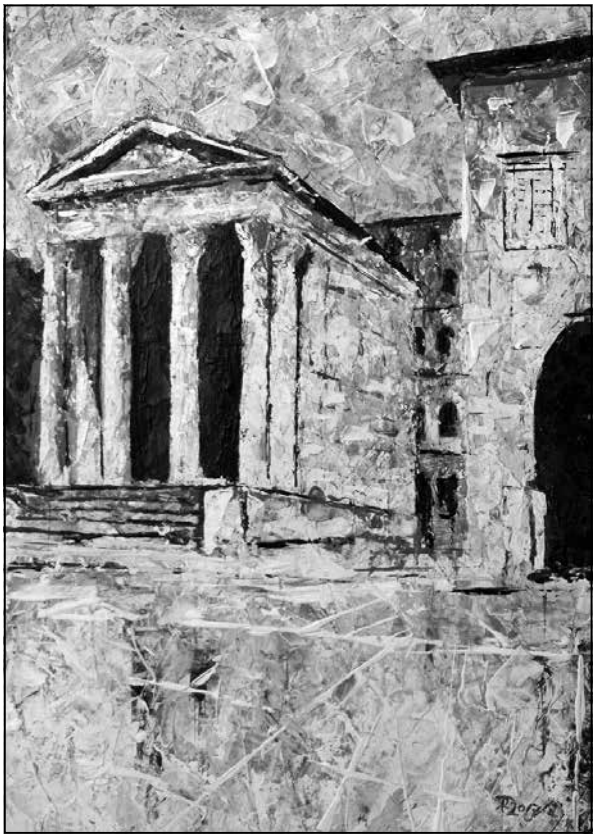

„Andy Warhol a Júlia" v Košickej galérii v roku 2010. Z množstva galérií na Slovensku, ktoré nám viackrát boli inšpiráciou, myslím, určite treba ešte spomenúť Galériu Márie Medveckej v Tvrdošíne, Galériu Ľudovíta Fullu v Ružomberku či viaceré galérie v Bratislave, Zvolene či v Strážkach.

Neostali sme ale iba pri galériách na Slovensku. Už tretí rok našich ciest sme zakončili výpravou do galérií vo Viedni, kde sme videli rozsiahlu výstavu Pabla Picassa, ale na vlastné oči sme prvý raz videli aj diela z rúk Leonarda da Vinciho, Egona Schieleho či iných velikánov svetovej maľby. Naše ďaleké cesty za umením nás ešte viackrát odviali napríklad do galérií v Prahe, Kutnej Hore, Budapešti, Krakove, v slovinskej Ľubľane či chorvátskych mestách Dobrijn a Šibenik. Je tak trochu symbolické, že práve na desiate výročie našich ciest sme urobili svoju dosiaľ najlepšiu výpravu za umením, keď sme sa jedno ráno zobudili v Paríži. Či už Louvre s jeho kolosálnou zbierkou umenia starého sveta, pompézny Zámok Versailles, ale aj Múzeum Orsay, kde sme mohli s údivom stáť pred dielami velikánov maľby devätnásteho storočia, to všetko nám bolo doslova splneným umeleckým snom.

Na záver … pozvánka na výstavu „CESTY"

Na našich 230 cestách sme za tie roky mali a spoznali v jedenástich krajinách Európy 372 cieľov od prírodných cez kultúrne až po historické a dohromady sme na nich strávili 314 dní.

Od 16.decembra 2017 do polovice februára 2018 môžu návštevníci Kultúrneho domu vo Valaskej vidieť výstavu CESTY. Je to dvojvýstava plná farieb a zážitkov z poznávania.

V autorskej časti bývalého študenta našej Zušky a v súčasnosti pedagóga pôsobiaceho v Turci, Tomáša Havrilu pod názvom „Vidieť viac", môžu návštevníci výstavy spoznať ďaleké a neznáme svety, ktoré za posledné roky ako cestovateľ navštívil.

Obsahom časti výstavy pod názvom „Desiate leto", ako aj knihy, ktorú čitatelia môžu nájsť v knižnici, sú naše spoločné spomienky na výpravy a úžasný čas, ktorý sme na nich strávili. Sú tu fotografie, na ktorých sa, myslím, nájdu všetci, ktorí sa kedysi nakrátko či nadlho stali vzácnymi účastníkmi a našimi priateľmi, a sú tu maľby, ktoré vnikli od júla do novembra roku 2017 ako moje osobné reminiscencie na miesta a chvíle natrvalo uložené v pamäti ako krásne.

Mgr. Rastislav Turňa
vedúci Výtvarného odboru ZUŠ Valaská

EXKURZIA V OUI VALASKÁ

Začiatkom školského roku sme sa rozhodli rozšíriť svoju spoluprácu s vychovávateľkami z OUI vo Valaskej o nový rozmer, a to priateľskú návštevu žiakov obidvoch internátov.

Dňa 7.11.2017 pätnásť žiakov spolu so svojimi vychovávateľkami sadli na vlak smerom - Valaská. Atmosféra vo vlaku bola veľmi príjemná a plná očakávaní. Po prekročení prahu školy nás čakalo prekvapenie v podobe krásne prestretých stolov a občerstvenia. Prostredníctvom zábavných aktivít sme mali možnosť vzájomne sa zoznámiť. V takejto príjemnej atmosfére sme absolvovali prehliadku školy, internátu a pomyselnou čerešničkou na torte bola návšteva relaxačnej miestnosti Snoe zelen, ktorá nadchla nielen žiakov, ale aj nás dospelých. Tento výnimočný zážitok sme ukončili pri čaji a koláčikoch. Žiaci z Bystrice odovzdali darčeky, ktoré s radosťou vyrobili pre svojich nových kamarátov. V priateľskej atmosfére sme si spravili spoločné fotky, poďakovali sa a rozlúčili. Staršie žiačky nás odprevadili k vlaku, čo bolo dôkazom toho, že sa spolu cítili dobre. Cesta vlakom domov sa niesla v duchu prežitých zážitkov a pocitov.

Cieľom tejto návštevy bola vzájomná výmena skúseností medzi pedagógmi a nadviazanie priateľstva medzi žiakmi oboch škôl. Návšteva splnila očakávania a upevnila naše vzťahy, čo je dobrý prísľub stretávania sa aj v budúcnosti. Touto cestou by sme sa chceli poďakovať všetkým zamestnancom OUI Valaská, ktorí pre nás pripravili takéto pekné popoludnie.

Mgr. Daniela Uškrtová
Bc. Lucia Spišiaková

HALLOWEEN V ŠKOLE

Posledný piatok pred jesennými prázdninami našu školu navštívili strašidlá. Hneď pri vstupe do školy sa na nás vrhli bosorky, upíri, smrť, čarodejníci, duchovia a rôzne ďalšie halloweenské masky. Pani učiteľky so svojimi žiakmi sa postarali o pravú strašidelnú výzdobu školy, nechýbala smrť s kosou, vyzdobené tekvice a iné hrôzostrašné predmety. Celý deň sa v škole hravou formou vyučovalo aj strašilo. Mladší žiaci si vyrábali rekvizity pre strigu Agátu, ktorá ich navštívila v triedach. A tak jej vyrobili metlu, čiernu mačku a netopiera, ktorí k halloweenskému strašeniu neodmysliteľne patria. Väčší žiaci pracovali na zábavných úlohách, kreslili strašidielka. Všetkých žiakov odmenili strigy drobnou sladkosťou. Už teraz sa všetci tešíme na ďalšie halloweenské strašenie.

Mgr. Nezbedová,
ŠZŠI Valaská

TÝŽDEŇ ZDRAVEJ VÝŽIVY V OUI VALASKÁ

Jednou z najdôležitejších vecí k dobrému a dlhému životu je zdravá výživa, na ktorú sa často zabúda. Práve preto si 16. októbra pripomíname Svetový deň výživy. V jesenných mesiacoch sa v našej škole už tradične organizuje Týždeň zdravej výživy. Počas tohto týždňa žiaci spolu s učiteľmi vytvorili krásnu výstavku voňavých plodov z našej záhrady, ktorými nás každoročne obdarúva zlatožltá jeseň. K tomu chutné ovocné dobroty, zeleninové šaláty, nátierky pripravené žiakmi druhého stupňa ulahodili svojou pestrosťou nielen oku, ale zapôsobili aj na naše chuťové poháriky. K tomu sme sa celý týždeň oblieklі športovo, aby sme si rozcvičkou na prvej hodine zašportovali a vniesli dobrú náladu do dňa. Takto zaujímavo si žiaci druhého stupňa pripomenuli Týždeň zdravej výživy. Ani majsterky odborného výcviku spolu so svojimi žiakmi učebného odboru Obchodná prevádzka – práca pri príprave jedál sa nedali zahanbiť a pripravili výstavku zdravých jedál spojenú s ochutnávkou. Pripravili napríklad tvarohovú nátierku s reďkovkou, mrkvovú bábovku, pizzu, tekvicové koláčiky a mrkvovo-grahamové čipsy. Hotové výrobky prezentovali aj rodičom žiakov, ktorí sa zúčastnili na rodičovskom združení. Akcia mala veľký úspech a určite sa tešíme na budúci rok, čo zaujímavého si pre nás znovu pripravia pani učiteľky.

PZ OUI Valaská

Jazdi bezpečne na bicykli

Dňa 26.10.2017 sa uskutočnila akcia pod názvom Jazdi bezpečne na bicykli pre žiakov 5.-9. ročníka ŠZŠI. Cieľom akcie bolo oboznámiť žiakov s dopravnými predpismi a značkami pre cyklistov a chodcov. V úvodnej časti predpoludnia sme žiakom priblížili formou prezentácie dopravnú výchovu na tému Riešenie dopravnej situácie. Žiaci mali možnosť riešiť rôzne modelové dopravné situácie, hravou formou sa zoznámiť s križovatkami a dopravnými značkami. Po úvodnej časti sa žiaci oboznámili s povinnou výbavou bicykla a cyklistu. Nakoniec sme preverili praktické zručnosti žiakov v súťažných disciplínach. Každý žiak absolvoval na pridelenom bicykli rýchlostné preteky, jazdu úzkym chodníkom a slalom pomedzi kužele. Spestrením aktivít bolo zážitkové maľovanie rôznych dopravných prostriedkov a dopravných situácií. Dúfame, že akcia sa všetkým páčila a bola pre žiakov obohatením.

Mgr. Repková, ŠZŠI Valaská

Kde sa vzal, tu sa vzal,
Mikuláš pod oknom stál,
v ruke veľkú paličku, na hlave mal čiapočku.
Z bielych fúzov - teplý šál,
tak na deti vykúkal.

Aj tento rok prišiel. Prišiel a rozžiaril očká našim najmenším. Áno, ten čarovný deduško, ktorého každoročne naši najmenší očakávajú a tešia sa na neho. Nesklamal a prišiel s košom plným dobrôt a sladkostí. 5. decembra sme v kinosále miestneho kultúrneho domu privítali Mikuláša, ktorý našich najmenších odmenil rôznymi dobrotami.

RR

POĎAKOVANIE

Vďaka ochotným sponzorom – Mgr. Helene Giertlovej, Marekovi Poliakovi, Emílii Poliakovej PhDr. Zuzane Kúdelkovej a Ľubomírovi Štubňovi - ktorí prispeli sociálne slabším rodinám, mohol zavítať Mikuláš s balíčkami. Srdečne ďakujeme.

Marian Bartoš
Za Spolunažívanie

Obec Valaská oznamuje, že hľadá správcu multifunkčného ihriska na Októbrovej ulici. Správca bude svoju pracovnú činnosť vykonávať na základe dohody.

Požadované predpoklady – spoľahlivosť a flexibilita. Záujemcom podá bližšie informácie prednosta OcÚ Mgr. Peter Cíger.
Kontakt: 0908903 376
E – mail: peter.ciger@valaka.sk

Pozeráme očami i srdcom

Blížia sa krásne sviatky v roku a to sú Vianoce. Iba raz v roku sa stretneme my opatrovateľky na posedení pri kapustnici, kde sa podelíme o celoročné zážitky, ktoré zažijeme u vás, naši milí klienti. Mnohé z nás v práci prežili rok plný starostí, radostí, či obáv a strát. No taký je život opatrovateľov a vás. Mnohým opatrovaným ľuďom nahrádzame rodinu. Naša práca je zodpovedná a náročná. Nepracujeme s drevom, železom či papierom, ale pracujeme so starými, chorými ľuďmi, ktorí pre nás, či našu obec niečo vybudovali alebo urobili. Každý deň nastupujeme do práce s obavami, čo nás čaká. Srdiečko sa rozbúcha pri každom odomknutí dverí. Títo ľudia sa tešia na naše príchody, vystierajú svoje ubolené a choré ruky. Sú vďační za každé ráno, keď k nim prichádzame. Zdôverujú sa nám so svojimi starosťami, radosťami, ale aj s chorobou.

Naša práca nie je občas pochopená, ale všetci si uvedomujeme, že čas neúprosne beží a o niekoľko rokov bude možno každý z nás potrebovať takúto pomoc.

Túto takzvanú prácu nemôžeme brať len ako prácu. Mali by sme sa zamyslieť a predovšetkým to brať ako pomoc. Pracovať s úctou a láskou, pretože sa to inak robiť nedá.

Chcela by som poďakovať svojim kolegyniam za ich obetavé srdiečka a verte, že aj keď niektorí opatrovaní vám nepovedia priamo do očí, srdcom vám ďakujú.

Zároveň ďakujem Obecnému úradu Valaská, že je v našej obci zriadená táto opatrovateľská služba a že sa nezabúda na starých, chorých a odkázaných ľudí.

Božena Šáriková

A zase prešiel rok

Zamýšľam sa takto každý rok, čo sme pre niekoho urobili, či sme urobili všetko, aby sme boli sami so sebou spokojní. Nie všetko sa podarí, ale nevyhovárajme sa na nikoho, lebo aj my sme mohli oveľa viac urobiť. Tak to bolo aj v našej dedine v oblasti sociálnych vecí, školstva a bývania. Do rozpočtu na rok 2018 sa konečne podarilo dostať sumu na rozbehnutie tak dávno očakávaného sociálneho taxíka. Dúfam len, že námaha viacerých ľudí nevyjde navnivoč a konečne rozbehneme ďalšiu dobrú vec v dedine pre našich občanov, ktorí sú odkázaní na túto službu. Niektorí hovorili, že zabezpečovať tieto služby má rodina, ale pravda je taká, že každý musí pracovať a môžete mať aj pristavené auto a vodičský preukaz, keď sa sami nepreprávíte. Tak preto je táto služba tak potrebná. Vysoko oceňujeme prácu našich opatrovateliek, ktoré svoju prácu považujú za poslanie a bez sociálneho cítenia by nemohli vykonávať prácu tak, ako ju robia. Nehľadia na hodiny, ale na dobe vykonanú prácu pre opatrovaných. Veľká vďaka vám, dievčatá. Nestaráme sa ako komisia len o dôchodcov zabezpečovaním opatrovateľskej služby alebo stravnými lístkami. Máme na starosti aj bývanie pre bezdomovcov. Prístrešok v zimnom období sme poskytli ľuďom, ktorí sú na to odkázaní. Za bývanie si platia. Do ďalšieho obdobia zvážime túto službu. Na zasadnutiach preberáme aj sociálnu situáciu v ohrozených rodinách a priebežne to riešime. Veľa úloh je pred nami a v spolupráci s vami, občania, chceme sa naďalej zlepšovať. Prosíme vás preto o spoluprácu a podnety. Nikto nemôže za to, do akej rodiny sa narodí, ale sme tu my, ktorí týmto ľuďom chceme pomôcť. Ďakujem vám za spoluprácu v mene našej sociálnej komisie.

Blažena Pastírová

Zuška a Myška

Roztomilé hudobno-divadelné predstavenie žiakov ZUŠ vo Valaskej pod vedením ich pedagógov, ktoré v rámci kultúrnej jesene spríjemnilo 19. novembra nedeľné odpoludnie. Vo vystúpení žiakov ZUŠ vo Valaskej sme sa preniesli do sveta fantázie, kde rozprávajú ako zvieratká, tak aj hudobné nástroje. Na príbehu Sabínky, ktorú už prestalo baviť hudobné umenie a rozhodla sa, že už nebude ustavične chodiť do ZUŠ a neustále dlhé hodiny doma cvičiť a radšej bude voľné chvíle využívať na relax a iné záľuby, autori príbehu prítomným priblížili svet hudobných nástrojov, ale aj skutočnosť, že niekedy nie vždy naše spontánne rozhodnutia sú správne. Sabínka v ZUŠ zaspí a zrazu ožívajú obyvatelia ZUŠ ako dve roztomilé myšky, ktoré radi počúvajú zvuk hudobných nástrojov a hudby, tak aj samotné nástroje, ktoré tiež začnú hovoriť a pripomínať udalosti, na ktoré Sabínka už zabudla. Zrazu pochopí, že nie všetko, čo už prežila a absolvovala v ZUŠ-ke, je možné hodiť len tak za hlavu a svoje rozhodnutie behom jednej takejto noci zmení. Príbeh nenásilným spôsobom vyrozprával prítomným v skratke využitie hudobných nástrojov ako aj skutočnosť, že niekedy je v nastúpenej ceste a povinnostiach dobre vydržať, aj napriek prekážkam, pohodlnosti či jednoducho len preto, že sa nám nechce. Tento odkaz, ktorý príbeh Zuška a Myška v sebe nesie, je odkazom nielen pre tých najmenších, ale i pre tých starších. Ďakujeme autorom, ale aj protagonistom za roztomilé kultúrne podujatie.

Marika Pančíková

Predvianočný deviatnik - Kto dá prístrešie Svätej rodine?

Počul som krásny hlas,
Mária volá nás:
„Poďte ku mne,
poďte sem, pútnici,
verní služobníci,
Matka vás zve!
Matka dobrotivá, Pani naša,
oroduj vždy za nás,
za svojich ctiteľov, u Ježiša!"

týmito slovami piesne už viac ako 15 rokov sa členovia nášho farského spoločenstva ponárajú do hĺbavej modlitby za naše rodiny, farnosť, priateľov a známych. Áno, je to už viac ako 15 rokov, počas adventu, kedy z iniciatívy vdp. farára Mariána Majdu vznikla pobožnosť - Kto dá prístrešie Svätej rodine, kedy sa niekoľko rodín v našej farnosti začína schádzať deväť dní pred sviatkom narodenia Ježiša Krista na modlitbu deviatnika. 15. decembra sa stretnú u rodiny, u ktorej minulý rok deviatnik skončil a ktorá po celý rok opatrovala sochu Panny Márie, ktorá spolu so sv. Jozefom hľadá prístrešie pre narodenie dieťaťa - Ježiša Krista - Božieho Syna. Hoci kedysi v našej farnosti začínali tri skupiny modliace sa tento deviatnik, ostala už len jedna a aj napriek tomu, že niekedy to vyzeralo tak, že už to budeme musieť vzdať, vždy sa nájdu ľudia ochotní nahradiť tých, ktorí už spomedzi nás odišli. V spoločnej modlitbe si vždy spomenieme aj nich. Naše rodiny a členovia farského spoločenstva, ktorí sa zapojili do tohto deviatnika sa počas večerov v čase od 15. decembra do 23. decembra schádzajú na tejto pobožnosti, na ktorú pozývajú aj ďalších farníkov, ktorí majú záujem o spoločnú modlitbu a pritom nemusia prijať účastníkov deviatnika vo svojom dome. Je to vzácny čas v tomto predvianočnom zhone, kedy sa rodiny a blízki stíšia v modlitbe, a tak vytvoria atmosféru, ktorou sa snažia pripraviť na dôstojné slávenie Vianoc.

Ako adventné obdobie i táto pobožnosť má mariánsky charakter.

Pri tejto pobožnosti sa vytvára spoločenstvo veriacich, ktoré je odpoveďou na Ježišove slová: *„Kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v mojom mene, tam som ja medzi nimi."*

Poďakovanie patrí všetkým, ktorí v predvianočnom zhone zasvätili 9 večerov modlitbe deviatnika a nezabúdajú na skutočný význam adventu a Vianoc, ale i tým, ktorí nás v tejto iniciatíve podporujú. Veríme, že v tejto krásnej tradícii konania deviatnika budeme pokračovať aj v ďalších rokoch.

Marika Pančíková

Klub poézie pri Miestnej knižnici A .A. Baníka

Stretnutie s poéziou

Tohtoročné stretnutie sme naplánovali na posledný preddušičkový týždeň, piatok 27. októbra. S témou – umenie ako liek, ako terapia.

Už tradične prišli naši recitátori v takomto zložení: zľava ako sedeli – Mgr. Evka Kúdelková – s tvorbou pani zubárky Vierky Weissovej, Vierka Fašková - vlastná tvorba, Mirko Mihok s tvorbou pani zubárky Vierky Weissovej, Anička Fischerová s vlastnou tvorbou, po prvýkrát Sidka Macíková vlastná tvorba - próza z vlastného života - pôsobivý príbeh prváčky ZŠ, ktorý napísala pre svoju bývalú pani učiteľku. Mária Pacerová s tvorbou nášho bývalého detského lekára pána Jožka Ďuriša. Z publika prijala výzvu aj Ľubka Kučerová s ukážkou od Jirího Žáčka, aj s vlastnou tvorbou. Najskôr však recitovali naše deti. Píšem tak, ako sedeli, zľava doprava. Tretiak Gabko Pacera s básňou o vtáčikoch, ktoré má veľmi rád – Vyznanie budúceho ornitológa. Potom šiestaci Florián Pacera, Peťka Senčeková, Kubko Bíreš s vtipnou prózou. Boli odmenení úprimným potleskom od nášho vnímavého publika, ako aj všetci recitátori, aj čokoládkou. Pomedzi recitáciu hudbu namiešal (a aj sám zaspieval) pán Matúš Pacera, ktorý nám tiež na záver zarecitoval vlastnú baladu, ktorú uviedol krásnou hrou na okaríne. Nádherným spevom potešila jeho manželka Tánička. Všetko bolo krásne, pre niekoho však možno trošku pridlhé, takže v budúcnosti musíme zaradiť krátku prestávku na vzájomné rozhovory, trochu sa poprechádzať, uvoľniť alebo ostaneme len pri jednom kole, ako obyčajne, pretože: menej je niekedy viac.

Úprimne všetkým ďakujem za účasť, milým recitátorom, vzácnemu publiku a všetkým, ktorí prispeli k zdarnému priebehu.

Po stretnutí som sa dozvedela, že náš dlho jediný muž recitátor Mirko Mihok mal jubileum, 80. narodeniny. Veľmi ma mrzí, že som mu na Stretnutí s poéziou nezablahoželala. Mirko, prepáč. Takže dodatočne Ti úprimne želáme všetko najlepšie, veľa príjemných stretnutí a veľa radosti so svojimi blízkymi, priateľmi, aj s poéziou. Samozrejme pri pevnom zdraví.

Za Klub poézie, M. Pacerová

Čo rozprávali pamätníci

O CHLEBE A PEKÁROCH

Dnes si mladí ľudia nevedia ani predstaviť koľko namáhavej práce v potu tváre stálo ich starých a prastarých rodičov, pokým z pece vybrali upečený chlebík.

Bolo potrebné poorať vyhnojenú zem, pobrániť a zasiať obilie (pšenicu, jačmeň, žito, ovos) rozhadzovaním zrna z plátenného vrecka. Po opätovnom bránení pôdy železným zariadením sa zrno dostalo do pôdy a do augusta čakali gazdovia so strachom, či počasie bude priaznivé a dopraje im dostatočnú úrodu. V dávnejších časoch žali väčšinou ženy kosákmi, až v druhej polovici 20. storočia začali kosiť chlapi kosami. Mlátilo sa cepmi v humnách, okolo roku 1940 už na mláťačke, ktorú vlastnila rodina Kúdelková – *Feršterová*.

Môj starý otec Martin Bánik, bývalý gazda, v roku 1966, vtedy už zamestnanec Štátneho majetku, zasial jačmeň posledný raz na záhumienku. Družstevné lány obilia v tých časoch žali kombajny, ktoré sa presúvali z južných okresov do severnejších podľa dozrievania obilia. Zadaždilo sa a kombajny meškali. Starý otec lamentoval, že zbožie prezrelo a zrno začalo vypadávať z klasov. Tak sa starí rodičia s príbuznými zobrali kosiť po starom. Ženy na kraji osiateho poľa žali zmes zeliny s obilím a bodliakom, z toho ukrútili povriesla, ktorými viazali snopy – čo predstavovalo za náruč obilia. Snopy priviezol starý otec na voze domov, do humna. Nasledovalo mlátenie cepmi. Keď sa chytili do tejto práce starí rodičia, bolo to mlátenie do dvojky. Mala som 14 rokov a všetky práce som len sledovala. Žať som nevedela, od povriesla by som si dopichala ruky, (staré ženy všetko robili bez rukavíc, mali od práce na poli zhrubnutú kožu na rukách, no aj tak dopichanú od bodliakov), tak som sa chytila aspoň cepa. Mlátili sme do trojky, postupne udieral prvý, potom druhý a nakoniec tretí cep. Keď sa k nám pridal susedove ujčok, už to bolo do štvorky. Dlho som nevydržala, ale aspoň som to skúsila. Viem si vážiť prácu poľnohospodárov, viem, akú cenu má chlieb.

V starších časoch bolo potrebné odviezť alebo odniesť v koši na chrbte vrece so zrnom do mlyna. Ženy takto chodili pešo do mlyna v Brezne, alebo do Kompánekov v Richtárove. (Vo valaštianskom mlyne na Studničke nestíhali mlieť a okolo roku 1930 posledný mlynár Štefan Longauer s prácou skončil.)

Až keď mala rodina múku, mohla gazdiná zarobiť cesto na chlieb.

Pred viac ako 100 rokmi sa stavali jednoduché domy. Jedna väčšia izba, pitvor a komora. V pitvore kládli do veľkej pece drevo, čím vykúrili aj izbu. Keď sa pec vyhriala, vyhrabali ohreblom uhlíky a piekli v nej chlieb. Taká pec bola na *Ihráči* v dome mojich prastarých rodičov. Ja som ten starý dom už nezažila, porozprávala mi o ňom moja teta Vierka. Za spomienkami zo starého sveta a za výskumom pôvodného, valaštianskeho nárečia chodil na *Ihráč* PhDr. Gejza Horák. Žili tam vtedy ešte súrodenci mojej starej mamy, brat Ján Bánik a sestra Jozefína Bániková. To, ako zachytil Gejza Horák jej rozprávanie o pečení chleba, si môžete prečítať v Monografii obce Valaská, na strane 70, vľavo. Pod týmto príspevkom je nesprávne uvedené rodné priezvisko našej tety Pepky (tak sme ju všetci volali). Bola rodená Bániková (s prímením *Kanková*), vydala za Štefana Bánika s prímením *Hungár*, preto jej potom prischlo pomenovanie tetka *Hungárka*. (Prímenia sa používali zvlášť v rozvetvených rodinách, kvôli ľahšiemu rozlíšeniu.)

Po druhej svetovej vojne piekli vo Valaskej chlieb dvaja pekári

Podľa záznamov učiteľa Antona Kúdelku, ktoré odpísal zo zápisníc, v roku 1948 zásobovali obec chlebom dvaja pekári. Súkromník Vojtech Roflík si zriadil väčšiu a výkonnejšiu pekáreň v bočnom, severnom krídle bývalého domu Valentínych. Naše staré mamy po druhej svetovej vojne nosili vykysnuté chlebové cesto v slamienkach k Roflíkovi, lebo vraj chlebík upečený v jeho peci bol najfajnejší. Tu sa pieklo denne 160 kg chleba domáceho a 50 kg pre konzum. Druhá pekáreň bola pod sálou vo dvore za obecnou krčmou. Keď tieto priestory Vojtech Roflík uvoľnil, nájomcom pekárne sa stal Pavol Minárik, mladší brat kňaza Michala Minárika. Tu sa pieklo 140 kg domáceho chleba, 120 kg pre konzum a liečebný ústav /nemocnicu/ v Podbrezovej. Medzi pekármi dochádzalo k nezhodám. Roflík bol súkromník, piekol aj zakázané pečivo. Minárik musel dodržiavať predpisy. Často sa stávalo, že prídel múky viazol a pekári nemali z čoho piecť. V rokoch výstavby sídliska pribudli robotníci a požiadavka na množstvo chleba sa zvýšila. Rozširovaním a upevňovaním socialistického sektoru národného hospodárstva obmedzovali sa prvky súkromných podnikateľov, preto pekár Pavol Minárik v roku 1950 žiada, aby obidve pekárne prevzalo JRD.

Pekáreň v Brezne

V období socializmu súkromní pekári museli ukončiť svoju živnosť, a tak sa Pavol Minárik zamestnal vo veľkej štátnej pekárni, najprv v Podbrezovej, neskôr v Brezne. V tom čase sa dvaja spolužiaci mojej mamy vyučili pekárskemu remeslu. Julko Rafaj a Pišta Severényi pracovali v breznianskej pekárni. Konzumenti mali na výber chlieb biely a čierny. Z pekárne ho rozvážali do všetkých predajní v okolí na špeciálne upravených nákladných autách s plachtou. Chlieb bol naukladaný v drevených policiach, po bokoch korby. V truhličkách sa prevážali len rožky. Šofér a závozník v modrých alebo v bielych pracovných plášťoch si založili rukavice a hádzali po dva chleby nasledovne. Šofér hodil z auta závozníkovi, a ten ich chytal medzi dverami predajne. Ďalšia v poradí bola predavačka, ktorá chleby ukladala do regálov. V bývalej predajni chleba a mlieka na Námestí 1. mája pracovala dlhé roky pani Antónia Morihladková. Tá by vedela povedať, koľko chlebov jej takto prešlo pomedzi ruky. (Koľko vrabcov sa prežívilo z omrviniek pri takejto manipulácii s chlebom pred predajňami, pamätá len staršia generácia. Mlieko sa rozvážalo v 25 litrových „kandliach", z ktorých predavačka s odmernou nádobou naliala kupujúcim do „kandličiek".) Na chlieb bolo treba čakať v rade, to nebola samoobsluha. Rožky boli obyčajné, tiež slané a plnené. Zvlášť tie slané boli výborné, chrumkavé, a keď začali piecť praclíky, to bola fajnota. Také dnes nevedia upiecť. Keď sa niekedy stalo, že rožky neboli takej kvality, ako sme boli zvyknutí, moja mama povedala: „Dnes Julko nepiekol, určite je chorý." Cestou do školy sme si kúpili za 30 halierov rožok na prilepšenie k chlebu s masťou alebo s lekvárom, čo nám nabalili mamy na desiatu.

V dnešných časoch máme v predajniach viacej druhov kvalitného chleba a pečiva a nemusíme naň čakať v rade. Každý si môže vybrať podľa vôle a chuti. Buďme radi, kým ešte pracujú pekári v pekárničkách v blízkom okolí, lebo ak by v budúcnosti boli ďalšie generácie odkázané len na chlieb a pečivo z mrazeného cesta, stratili by sme to, čo nám môžu v svete závidieť.

Jeden náš príbuzný ako pilot navštívil mnoho krajín na rôznych kontinentoch. Povedal, že nikde na svete nemajú taký dobrý chlebík ako my, na Slovensku. Vždy sa rád vracal domov, nikdy netúžil emigrovať. Povedal, že by nedokázal žiť bez nášho chleba a bez turistických prechádzok po Nízkych Tatrách.

Musíme len dúfať, že chlieb náš každodenný budeme mať vždy na stole a ľudia nezažijú biedu, ako počas prvej svetovej vojny, keď chleba nebolo. (O tom si povieme nabudúce.)

Mária Luptáková

Nový grafikon ŽSR

Od 10.12. 2017 sa na železnici mení grafikon vlakovej dopravy.
Uverejňujeme príchody a odchody vlakov zo zastávky Valaská, ktoré nám zaslali ŽSR Brezno.

Železnice Slovenskej republiky
železničná stanica
VALASKÁ

Príchody a odchody vlakov

Platí od 10.12.2017 do 08.12.2018

Prích. *Arrival*	Odch. *Departure*	Vlak *Train*		Smer **z** / *from* → **do** / *from*		Poznámky *Remarks*
4.11	4.11	Os	7200	**Brezno**(4.06)	**Banská Bystrica**(5.10)	🚲; 🚌 Brezno - Vlkanová
5.03	5.03	Os	7202	**Brezno**(4.58)	**Zvolen osobná stanica**(6.34)	ide v ✕, nejde 23.XII. - 7.I.; 🚲
5.20	5.21	Os	7201	**Banská Bystrica**(4.21)	**Brezno mesto**(5.41)	🚲
6.02	6.02	Os	7204	**Brezno**(5.57)	**Zvolen osobná stanica**(7.50)	🚲
6.19	**6.20**	**REX**	**1781**	**Banská Bystrica**(5.36)	**Margecany**(9.15)	**GERAVY** ide v ✕; 🚲; 2.; **R**; 🍴
7.13	7.14	Os	7203	**Banská Bystrica**(6.18)	**Brezno mesto**(7.30)	🚲
7.31	7.31	Os	7206	**Brezno**(7.26)	**Banská Bystrica**(8.25)	🚲
8.11	8.11	Os	7280	**Brezno mesto**(8.00)	**Banská Bystrica**(9.24)	ide v ⑥ a †; 🚲
8.25	8.25	Os	7208	**Brezno mesto**(8.14)	**Banská Bystrica**(9.24)	ide v ✕; 🚲
8.28	**8.28**	**REX**	**1785**	**Banská Bystrica**(7.39)	**Margecany**(11.17)	**HNILEC** ide v ⑥ a †; 🚲; 2.; **R**; 🍴
9.29	9.30	Os	7205	**Banská Bystrica**(8.36)	**Brezno mesto**(9.41)	🚲; 🚌 Banská Bystrica - Brezno mesto
9.41	**9.42**	**REX**	**1780**	**Margecany**(6.48)	**Banská Bystrica**(10.26)	**KRÁĽOVA HOĽA** 🚲; 2.; **R**; 🍴
11.12	11.12	Os	7210	**Brezno mesto**(11.02)	**Banská Bystrica**(12.11)	🚲
11.30	11.31	Os	7207	**Banská Bystrica**(10.36)	**Brezno mesto**(11.42)	🚲; 🚌 Banská Bystrica -Brezno mesto
12.25	12.25	Os	7212	**Brezno mesto**(12.14)	**Banská Bystrica**(13.24)	🚲; 🚌 Brezno mesto - Zvolen
13.30	13.31	Os	7209	**Banská Bystrica**(12.36)	**Brezno**(13.36)	🚲
14.19	14.19	Os	7214	**Brezno**(14.14)	**Banská Bystrica**(15.24)	🚲; 🚌 Brezno - Zvolen
14.38	14.38	Os	7211	**Banská Bystrica**(13.45)	**Brezno**(14.43)	ide v ✕, nejde 23.XII. - 7.I.; 🚲
15.18	15.19	Os	7216	**Brezno mesto**(15.09)	**Banská Bystrica**(16.25)	nejde v ⑥; 🚲
15.34	15.35	Os	7213	**Banská Bystrica**(14.36)	**Brezno**(15.40)	🚲
16.02	16.02	Os	7282	**Brezno mesto**(15.49)	**Banská Bystrica**(17.07)	ide v ⑦ a 2.IV., nejde 24., 31.XII., 1.IV., 1.VII. - 26.VIII.; 🚲
16.18	**16.19**	**REX**	**1783**	**Banská Bystrica**(15.35)	**Margecany**(19.14)	**KRÁĽOVA HOĽA** 🚲; 2.; **R**; 🍴
16.32	16.32	Os	7218	**Brezno mesto**(16.18)	**Banská Bystrica**(17.29)	ide v ✕, ⑥; 🚲
16.49	16.50	Os	7215	**Banská Bystrica**(15.55)	**Brezno**(16.55)	ide v ✕, nejde 23.XII. - 7.I.; 🚲
17.35	**17.36**	**REX**	**1782**	**Margecany**(14.48)	**Banská Bystrica**(18.23)	**GERAVY** 🚲; 2.; **R**; 🍴
17.51	17.52	Os	7217	**Zvolen osobná stanica**(16.01)	**Brezno**(17.57)	🚲
18.25	18.25	Os	7220	**Brezno**(18.20)	**Banská Bystrica**(19.26)	🚲
19.02	19.03	Os	7219	**Banská Bystrica**(17.58)	**Brezno mesto**(19.14)	🚲; 🚌 Banská Bystrica - Brezno mesto
19.50	19.51	Os	7221	**Banská Bystrica**(18.56)	**Brezno mesto**(20.02)	🚲; 🚌 Banská Bystrica - Brezno mesto
20.22	20.22	Os	7222	**Brezno mesto**(20.06)	**Banská Bystrica**(21.24)	🚲
20.40	20.40	Os	7223	**Banská Bystrica**(19.46)	**Brezno mesto**(20.52)	ide v ✕, nejde 23.XII. - 7.I.; 🚲; 🚌 Banská Bystrica - Brezno mesto
21.29	21.30	Os	7225	**Banská Bystrica**(20.37)	**Brezno**(21.35)	🚲
22.20	22.20	Os	7224	**Brezno mesto**(22.10)	**Banská Bystrica**(23.15)	🚲
23.21	23.22	Os	7227	**Banská Bystrica**(22.30)	**Brezno**(23.27)	🚲

VYSVETLIVKY / EXPLANATION:

Druh vlaku

SC	SuperCity	RR	Regionálny rýchlik / Regional fast train
EC	EuroCity	REX	RegionalExpress / RegionalExpress
EN	EuroNight	ER	EuroRegio zrýchlený vlak / EURegio semi-fast regional train
IC	InterCity	Zr	Zrýchlený vlak / Semi-fast regional train
RJ	RegioJet	Os	Osobný vlak / Ordinary passenger train
Ex	Expresný vlak / Express train		
R	Rýchlik / Ordinary fast train		

Obmedzenie jazdy

- pracovné dni / working days
- † nedeľa a štátom uznané sviatky / Sundays and holidays confirmed by the state
- ①-⑦ dni v týždni (pondelok-nedeľa) / days of week (Monday-Sunday)

Dopravca / Train operator

ZSSK Železničná spoločnosť Slovensko, a.s., Rožňavská 1, 832 72 Bratislava 3, **www.slovakrail.sk**
zákaznícka linka / call centre **18 188**

Informácie o preprave imobilných cestujúcich získate na zákazníckej linke dopravcu / For information on rail services accessibility for mobility impaired passengers you can reach call centre of train operator

Nástupište = Nást.	= platform	z	= from	nejde	= not operating
Koľaj = Kol.	= track	v	= on	nejde v	= not operating in
Platí od	= Valid from	denne	= daily	a	= and
od	= from	ide	= operating	a od	= and from
do	= to	ide v	= operating in		

Služby

- pojazdná úschovňa batožín / mobil left luggage car in the train
- pojazdná úschovňa batožín, možnosť rezervácie miest pre bicykle / mobile left luggage car in the train, bicykle stand reservation optional
- zjednodušená preprava batožín, rozšírená preprava bicyklov – pod dohľadom cestujúceho / simplified luggage transportation – under passanger supervision
- vozeň s oddielom pre prepravu cestujúcich na vozíku / coach suitable for carriage of people on wheelchairs
- vozeň s oddielom pre prepravu cestujúcich na vozíku, vybavený zdvihacou plošinou / coach suitable for carriage of people on wheelchairs, equipped with a lifting platform
- D vozeň alebo oddiely, vyhradené pre cestujúcich s deťmi do 10 rokov / a coach or compartments reserved for passengers with children up to the age of 10 years
- vo vybratých vozňoch je v cene cestovného bezdrôtové pripojenie k internetu s možnosťou zakúpenia miestenky / the train has coaches with free WIFI access, with possibility of seat reservation
- vo vlaku je radený vozeň s prípojkou 230V / the trains has coaches with 230V sockets
- 1. 2. u Os vlakov - vo vlaku radené na sedenie vozne 1. aj 2. triedy / Os trains consist of 1st and 2nd class coaches
- 2. u vlakov kategórie R, RR, REX a EN - vo vlaku radené na sedenie iba vozne 2. triedy / trains of R, RR, REX and EN categories consist of 2nd class coaches only
- priamy vozeň / through car
- vlak nečaká na žiadne prípoje / the train does not wait for any connections
- × vlak zastavuje len na znamenie alebo požiadanie / request stop only
- samoobslužný výpravný systém do vlaku nastupujte len so zakúpeným cestovným lístkom, ktorý si následne označte / self-service system, please buy your ticket before boarding and validate it in the ticket stamping machine after boarding

ODBER KRVI

Prečo darovať krv?

- darovanie krvi je „tréningom“ organizmu na mimoriadne situácie spojené so stratou krvi,
- darovanie krvi prispieva k regenerácii organizmu. Úbytok krvi pri darovaní „vyprovokuje“ organizmus k tvorbe nových, neopotrebovaných krviniek,
- darcovia sa spravidla cítia lepšie ako tí, ktorí krv nedarujú a hovoria tiež o celkovom „omladnutí“, pri darovaní krvi sa urobí komplexné vyšetrenie krvi,
- darovanie krvi je prejavom ľudskosti a malo by byť bežnou súčasťou nášho života. Veď nikto z nás nevie, kedy bude on alebo niekto z jeho blízkych krv potrebovať...

Kto môže darovať krv?

Každý, kto:

- má vek od 18 do 60 rokov,
- váži viac ako 50 kg,
- nemal 2 týždne hnačky ani horúčky,
- je aspoň 3 týždne po doužívaní antibiotík,
- je aspoň 48 hodín po očkovaní,
- počas posledných 6 mesiacov nebol operovaný, tetovaný a nepodstúpil akupunktúru, piercing,
- nemá v čase odberu prejavy alergie a nie je na ňu liečený,
- neprekonal infekčnú žltačku typu B a C a nie je jej nosičom,
- nie je nosičom HIV a nemal kontakt s HIV pozitívnou osobou,
- nie je závislý od drog, alkoholu a iných návykových látok.

Ženy môžu darovať krv až po skončení menštruácie a najskôr 6 mesiacov po pôrode, ukončení tehotenstva alebo dojčenia.

Čo robiť pred odberom?

- večer a ráno piť čo najviac tekutín,
- večer zjesť niečo ľahšie a diétnejšie,
- pred odberom jesť pečivo, med, džem, ovocie, zeleninu,
- a nezabudnúť na občiansky preukaz a kartu poistenca.

Ako bude prebiehať odber?

- vyplníte dotazník,
- lekár vám poradí v prípade, ak si nie ste istý, či môžete darovať krv,
- odoberie sa vám vzorka na rýchle vyšetrenie,
- pokiaľ sú výsledky v norme, prebehne odber približne 400 ml krvi do sterilných odberných vakov.

Územný spolok Slovenského červeného kríža v spolupráci s mobilnou transfúznou stanicou a obcou Valaská

SLOVENSKÝ ČERVENÝ KRÍŽ

Vás srdečne pozývajú na

ODBER KRVI

Kedy: 16. Januára 2018 o 8:30 hod.

Kde: v priestoroch kultúrneho domu

Tešíme sa na stálych darcov a budeme radi, ak prídu aj noví prvodarcovia.
Na odber si so sebou prineste aj kartičku poistenca.

DARUJTE KRV
DARUJETE ŽIVOT

Návšteva na farme pod Lipovou

Dostalo sa nám do uší, že 20. decembra končíte s predajom mlieka. Keďže ste jediný vo Valaskej a v širokom okolí, ktorý už dlhé roky podniká a živí sa chovom kráv, predajom mlieka a výrobkov z neho, chceme vám položiť niekoľko otázok. Najskôr však malé konštatovanie. ***Vašim zákazníkom bude chýbať kvalitné, zdravé, nefalšované mlieko a chutné výrobky z neho.*** Že boli chutné a dobré môže potvrdiť každý, kto mal možnosť ochutnať ich.

A teraz k tým otázkam, ktoré vám chceme pre našich čitateľov položiť:

1. Odkedy sa predaju z domu, lebo tak sa tomu hovorí, venujete? A čo vás k tomu priviedlo?
2. Viete nám zhruba vyčísliť, koľko ľudí k vám po mlieko za tú dobu prišlo?
3. Aké radosti, starosti vám táto činnosť prinášala?
4. Nebude vám osobne chýbať zdravé a chutné mlieko, mliečne výrobky? Ak áno, kde budete po ne chodiť?
5. Prečo s touto činnosťou končíte?
6. Môže vaše rozhodnutie ešte niečo zvrátiť?
7. Keby sa našiel nejaký pomocník, ktorý by sa chcel podieľať na takomto podnikaní svojou energiou, umom a prostriedkami, máte predstavu, ako by to mohlo fungovať?
8. Máte nejaké úsmevné zážitky z tohto obdobia vášho života?
9. Čo plánujete ďalej a čo by ste chceli ľuďom povedať? /Skúsenosti, postrehy, odporúčania a podobne./

Najskôr ďakujem za záujem, lebo si myslím, že o ľudí, ktorí sa živia podobným spôsobom, sa až tak verejnosť nezaujíma. Tiež ďakujem za otázky, na ktoré sa pokúsim odpovedať nie priamo, ale svoje odpovede podám v širších celkoch, lebo niektoré spolu súvisia.

Začnem ako som sa k tejto práci dostal. Vyrastal som na Piesku, aj keď sa to nedá tak celkom povedať, lebo tejto časti sa hovorilo Závoz, a to bolo niekde medzi Valaskou a Pieskom oproti 5r. ZŠ. Moji rodičia si tam po vojne postavili dom aj s hospodárskou budovou s tým, že si tam vybudujú farmu, žiaľ prišli komunisti a bolo po farme. Raz, keď sa otec sťažoval, prečo orú tak blízko domu, miestny nadšenec JRD mu povedal: „Keď budeme chcieť, aj roh domu ti odorieme a musíš čušať."

Ale naši sa nedali a až do času, keď nám dom, polia, humno s maštaľou zobrali kvôli fabrike, stále si chovali rôzne hospodárske zvieratá a ja som pri tom všetkom bol. To, že sa tam postavila fabrika, bolo zlé rozhodnutie, lebo Urokiť, miestny názov, bola najkvalitnejšia pôda vo Valaskej.

Takto som vyrastal až do vojenčiny, na Piesok som sa už nevrátil, lebo rodičia postavili dom v novej Valaskej ulica Pod Hrbom.

Asi najdôležitejšiu rolu v mojom rozhodnutí venovať sa poľnohospodárstvu zohral zájazd v r. 1989 v lete do Álp. Pohľad na krajinu v Rakúsku a Taliansku ma veľmi nadchol, ešte k tomu sa mi naskytla možnosť zblízka si poobzerať malé gazdovstvo pri meste Lienz. Túlal som sa sám, fotil si Dolomity. Náhle prišla búrka. Schoval som sa do stodoly, kde ma našiel gazda, ktorý ma pozval najskôr do maštale, a keď si urobil robotu, aj do domu na čaj. Veľa sme nehovorili, aj keď zavolal dcéru, ktorá to na mňa skúšala piatimi rečami, no nebola to ani slovenčina ani ruština, taký bol socializmus.

No a keď sa to v novembri prekotilo, začal som rozmýšľať, že dám sa na gazdovanie. Najskôr popri zamestnaní s ovcami plemeno Merino, ale keď vlna prestala byť zaujímavá, kúpil som dve kravy. Bolo to v r. 1992, keď som prestal pracovať na Piesku zo zdravotných dôvodov. Bolo to veľmi dobré rozhodnutie, lebo ako som skončil vo fabrike, kde som každú chvíľu bol na nemocenskej, buď kvôli krížom, alebo rôznym prechladnutiam, prípadne alergii, toto všetko zmizlo akoby šibol čarovným prútikom.

Rozbiehal som sa dosť pomaly, bolo treba nabrať skúsenosti. V Rakúsku to vypadalo ako krásna idylka, z čoho som sa dostal dosť rýchlo. Bolo treba začať od nuly. Keby nám neboli zobrali gazdovstvo na Piesku, bolo by to celkom iné. Prerobil som dreváreň na maštaľ a začal robiť „biznis" s mliekom, keďže bol záujem, kúpil som ďalšie kravy, lenže limit bol 6 ks dobytka, ale aj tak to bolo najlepšie obdobie, čo sa týka predaja. Vtedy ku mne chodilo do 100 rodín. Tak som začal poškuľovať po pozemku, kde by som postavil maštaľ, neskôr dom. Trvalo asi 10 rokov, kým som sa dostal k vhodnému pozemku na Lipovej, kde som začal budovať hospodárstvo, budujem ho dodnes.

Len predaj mlieka začal pozvoľna prepadať, podľa mňa preto, lebo som už nebol tak poruke ako na Ulici Pod Hrbom. Tam si prišli aj starší.

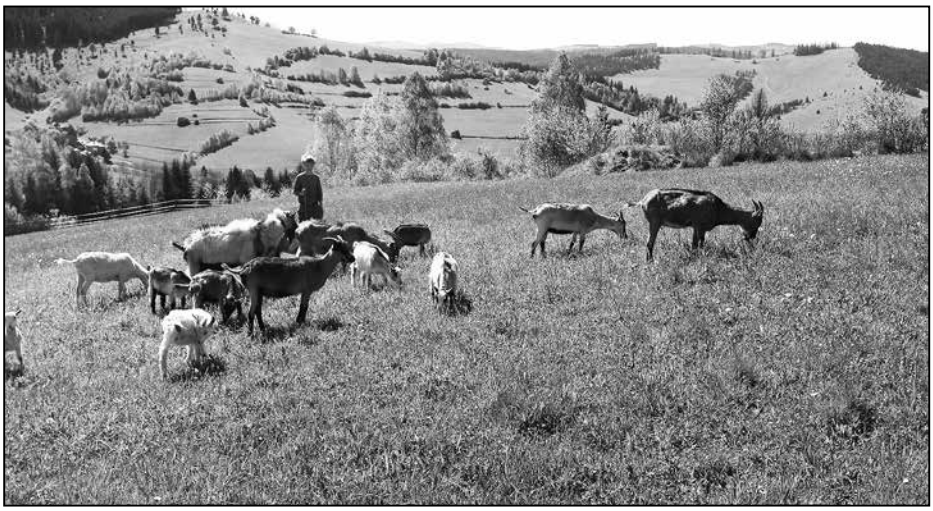

Hore na Lipovú už asi nevládzu a pomaly aj odchádzajú, mladí tak mlieko nepijú. Je tu aj iný aspekt. Ľudia ma nemajú radi, pretože som sa nikdy netajil, že nemám rád komunistov. Verejne to prezentujem a vo Valaskej je táto ideológia slušne zažratá. Nikto viac neublížil poľnohospodárstvu ako komunisti. Na západe sa farmy budovali bez prerušenia, prechádzali z generácie na generáciu. U nás sa za socializmu vytvoril názor, že gazda je nepriateľ spoločnosti a pretrváva to dodnes. Najhoršie je, že skúsenosti otcov sa nepreniesli na synov. Zle je, keď budúci gazdovia nevyrastajú od malička na farme, lebo vzťah k pôde, zvieratám sa buduje od dojčaťa, možno aj skôr. Poľnohospodárstvo bude fungovať aj ďalej, o to nemám strach, len gazdovia môjho typu pomaly vymrú, už to bude len priemysel.

Vyššie som spomenul, že zdravotne som na tom lepšie ako vo fabrike. Naozaj som od r. 1992 nebol na chorej, kríže si liečim kosou. Niet lepšieho lieku. Alergie a prechladnutia pobytom na čerstvom vzduchu a v maštali, kde aj keď niekomu by sa zdalo že je smrad, podľa mňa je zdravá klíma, a keď som už dávno prestal so senážou, ani ten smrad nie je taký. Nervy si zase liečim nadávaním kravám alebo ovciam. Uľavím si a zvieratám to neublíži. Dobrá prevencia pred infarktom, k čomu gazda nikdy nemá ďaleko. Lepšie ako dusiť zlosť v sebe. Kosu ešte pár ľudí používa. Keď traktorom pokosím lúku popri záhradách, niektorí majitelia ju tiež zoberú a vykosia si popri plote, ale sú aj takí, ktorí radšej použijú nezdravú chémiu. Ani si neuvedomujú, ako tým škodia sebe aj okoliu.
Asi najviac ma tešilo, keď som cítil, že ľuďom chutí to, čo vyprodukujem. Raz si jeden zákazník kúpil kilo zemiakov. Išiel domov, zemiaky uvaril, vrátil sa a kúpil 200kg s tým, že k nim ani rezeň nepotrebuje. Ale boli aj takí, ktorí mi zemiaky vrátili.
Jedna pani sa sťažovala na tvaroh, že jej ho ani sliepky nechceli žrať. No neviem, je pravda, že niekedy sa mení chuť mlieka, hlavne začiatkom jari a koncom jesene, keď kravy prechádzajú na iné krmivo, aj mlieko na tvaroh v zime dlhšie kysne, čo sa prejaví na chuti, ale s tým zákazník musí počítať, výrobky z nepasterizovaného mlieka sú úplne iné ako priemyselne vyrobené.
To, že už nebudem mať domáce výrobky neberiem tragicky, neviem, ako to bude, pravda je, že niekedy som si kúpil v obchode syry na premiešanie a boli to dobré výrobky, potom vždy si môžem kúpiť mlieko od gazdu, ešte sú, ale len od takého, ktorý nechová silážou alebo senážou.
Hlavný dôvod, prečo končím s chovom dojníc, je môj vek. Za 25 rokov mám už dosť. Je to robota, ktorá sa musí urobiť každý deň. Ráno podojiť, potom predávať, keď sa zvýši mlieko urobiť výrobky, večer to isté a veľa iných povinností. Zamestnať niekoho je v dnešnej dobe na takejto malej farme nemysliteľné, nielen finančne, ale hlavne s vedením agendy.
Ešte spomeniem, aký malo význam, že som sa venoval horolezectvu predtým, ako som začal gazdovať, nielen to, že som sa dostal do Álp, ale prekonávanie prekážok v horách mi pomohlo nevzdať to na poli. Tiež predpovedanie počasia pri lezení je veľmi dôležité, ako aj pri rozhodnutí, kedy začať kosiť. Začul som aj to, že to nebude celkom s kostolným riadom, keď som stihol pozberať skorej, ako prišiel dážď, a keď sa to stávalo častejšie, bolo aj podozrenie, že viem čarovať.
Neviem, ako sa bude moje gazdovanie vyvíjať ďalej, zatiaľ nechcem úplne skončiť, veľa som investoval do strojov a zatiaľ ešte vládzem pozbierať krmoviny. **Len neviem, či budem mať pôdu a koľko, lebo ľudia, od ktorých si prenajímam pôdu, musia podať žiadosť na pozemkov**ý úrad v **Brezne do konca februára, kvôli predĺženiu možnosti mať aj ďalej platné rozhodnutie o vydaní Rozhodnutia o náhradných pozemkoch, ak takto neurobia, platnosť protokolov o vydaní náhradných pozemkov končí 31. 12. 2018.**
Nakoniec by som sa chcel poďakovať všetkým, ktorí u mňa kupovali, viem, že boli aj takí, ktorým záleží na valaštianskom chotári a vedia, že keď si kúpia produkty miestneho gazdu, gazda bude mať na naftu a krajšie obrobí svoje polia. V začiatkoch ma veľmi podporovala moja mama, jej patrí veľká vďaka, tak isto aj mojej manželke, veľmi mi pomáhala a čo je dôležité, nestarala sa mi do farmy, čo je niekedy dôležitejšie ako samotná pomoc.

Ďakujeme za rozhovor. Želáme vám pokojné a zmysluplné užívanie si dôchodkového veku a ešte veľa pekných prežití v horách a v prírode, čo bolo vždy vašou súčasťou, či už horolezectvo, lyžovanie, zimná a letná turistika, bicyklovanie. **R.R.**

Na fotke p. Kúdelka. Nadšenie po vrátení pôdy v r. 1992, z archívu J. Paceru

Cambiar La Música

Toto pomenovanie nesie so sebou dievčenský spevácky zbor z Pohronskej Polhory, ktorý v nedeľu 12. novembra 2017 popoludní v rámci hodovej odpustovej slávnosti vystúpil v našom Kostole sv. Martina vo Valaskej. Dievčatá tohto speváckeho telesa sa venujú všetkým hudobným žánrom od renesancie až po súčasnú hudbu, čo skombinovali aj vo svojom nedeľnom vystúpení. Piesňami ako Stabat Mater, či Agnus Dei, precíteným a bravúrnym prezentovaním chytili za srdce každého prítomného na tomto koncerte. Potešili srdcia a mysle ľudí piesňami iných národov a na záver koncertu rozprúdili krv v žilách všetkých piesňou Happy Day. Dievčatá prinášajú ľuďom hudobné umenie netradičným štýlom sprevádzaným ich choreografiami s typickým temperamentom a naturelom pre rôzne žánre ale i národy, ktorých piesne

prezentujú. Vystúpenie týchto dievčat bolo nezabudnuteľným zážitkom v toto sychravé nedeľné odpoludnie. Dievčatá zo speváckej skupiny Cambiar La Música svojím vystúpením pod vedením dirigentky Veroniky Veverkovej ukazujú a dokazujú, čo je to skutočný dar od Boha, ktorý využívajú v prvom rade na oslavu Jeho Mena. Veď ako uvádzajú vo svojom profile na sociálnej sieti, ich spevácke teleso sa začalo kreovať spievaním na sv. omšiach v kostole. Hudbu a spev majú v krvi a v srdci, aj obyčajný laik pochopí, že to, čo predviedli tieto dievčatá, nie je len pár technicky naučených skladieb, ale je to život s Bohom a s hudbou - darom, ktorý majú od Neho, využitý na Jeho oslavu. Raz sa jeden významný umelec s rukou položenou na srdci vyjadril: „Buď to tuná máš, alebo nemáš." A dievčatá svojím vystúpením dokázali, že to tam, v tom srdci, ten dar majú.

Marika Pančíková

MY SME LES

S O S informácia

V rámci mesiaca - Apríl, mesiac lesov, **chceme zorganizovať výstavu fotografií, obrazov či básní s témou ochrany lesov, prírody a života v nich.** Zároveň chceme vyzvať tých, ktorí fotia, maľujú, píšu a majú radi prírodu a lesy, aby prispeli svojou tvorbou do tejto výstavy. Môže ísť o obrázky, fotky krásnych lesov, ale aj tých zdevastovaných nevhodným zásahom ľudí alebo živelnými pohromami. Obrázky z našej krásnej prírody, z našich hôr, ich prirodzených /aj neprirodzených/ obyvateľov, lesných zvierat, vtákov, húb a rastlín. Skrátka všetkého, čo v lesoch, horách žije a čo postupne vytláčame z ich prirodzeného prostredia. Výstavu by si pozreli nielen dospelí, ale aj žiaci v našich školách, aby si uvedomili, aké bohatstvo v lesoch a prírode máme a ako sa k nim macošsky správame. Mohli by si o tom pohovoriť na triednických hodinách. Zorganizovať besedu s ochranármi. Urobiť si vlastnú výstavku a najkrajšie výtvory by postúpili na túto výstavu. Možností je veľa, ako našu mládež zapáliť pre ochranu prírody a života v nej. Tvorcovia hovoreného slova, básní, prózy, môžete tiež prispieť svojou tvorbou. Slávnostné otvorenie by mohlo byť koncom marca v rámci Stretnutia s poéziou, ktoré už tradične organizuje Klub poézie pri miestnej knižnici A. A. Baníka. Samozrejme v podobnom duchu.

V tejto súvislosti dávame na vedomie snahu vnímavých ľudí o záchranu našich lesov pre budúcnosť v združení – **„SOM LES," „MY SME LES"**.

O ich činnosti a snahách sa môžete dozvedieť na internetovej stránke:

https://www.mysmeles.sk/kto-sme/iniciatori

Tešíme sa na spoluprácu s vami a na vaše diela.

Za kultúrno-športovú komisiu M. Pacerová

Z rokovania Komisie životného prostredia, poľnohospodárstva a ochrany prírodných hodnôt v našej obci

V mesiaci november zasadala komisia dvakrát, a to 9. 11. a 21. 11.

Výstup zo zasadaní:

- 5 úloh splnených, 2 úlohy v plnení, 1 úloha nesplnená,
- odstránenie čiernej skládky nad cintorínom,
- **Obecné kompostovisko** – čaká sa na registráciu,
- **výruby a orezy** sú realizované podľa plánu a schválenia Okresným úradom v Brezne,
- **Generél Zelene obce Valaská** Ing. Halásová, vysvetlila postup pri spracovaní dokumentu, problémové body v obci sa musia riešiť, textový a obrázkový dokument bol odoslaný na prerokovanie všetkým zainteresovaným osobám,
- **Expozícia hutníctva na Skalke** pán Štéc: expozícia sa rozrastá, otvorenie v letnej turistickej sezóne 2018, komisia bude mať v expozícii baner venovaný faune (živočíchy), flóre (rastliny) a jaskyniarstvu Valaskej,
- **Prepadové územie v materskej časti Valaskej** – postupovať podľa dokumentu Dr. Putišku, riešiť žalostnú situáciu ohľadom tajchu – ryby, labute, dať spraviť chemický rozbor vody v tajchu.

Drahí členovia a referenti komisie, veľmi pekne vám ĎAKUJEM za prácu, ktorú robíte v našej komisii. Myslím si, že táto komisia má opodstatnenie a význam! Prajem vám pokojné prežitie vianočných sviatkov v kruhu svojich najbližších a úspešný štart v novom roku 2018!

PaedDr. Matúš MAGERA
predseda komisie

Návšteva obrátenej pyramídy

Dňa 8. decembra 2017 navštívili niektorí pedagogickí i nepedagogickí zamestnanci ZŠ Jaroslava Simana vo Valaskej spolu s vedením dlhodobo najdôveryhodnejšie médium na Slovensku – **SLOVENSKÝ ROZHLAS** – verejnoprávnu inštitúciu s bohatou minulosťou i archívom, a teda s národnokultúrnou hodnotou. Budova rozhlasu, ľudovo nazývaná Pyramída, sídli neďaleko centra Bratislavy na Mýtnej ulici a už niekoľko rokov púta pozornosť okolia svojím tvarom.

V dobe vlády bulvárnych masmédií, komerčnosti a z toho vyplývajúceho kultúrneho marazmu sa účastníci exkurzie oboznámili s jedinečnou informačnou, vzdelávacou, umeleckou produkciou Slovenského rozhlasu, s históriou a existenciou architektonicky ojedinelej budovy na svete. Osobne sa ocitli v niekoľkých typoch štúdií, ba aj v štúdiu, kde sa nahrávajú naživo špeciálne zvuky.

Zo zaujímavého výkladu sme sa dozvedeli, že budova Slovenského rozhlasu je postavená z oceľovej konštrukcie v tvare obrátenej pyramídy. V skutočnosti pozostáva až z dvoch pyramíd, pričom vnútorná obsahuje vysielacie zariadenia a nahrávacie štúdiá. Celková výška budovy po vrchol antény je 80 metrov. Je nositeľom titulu Stavba storočia na Slovensku v kategórii Spoločenské stavby. Autormi projektu sú Štefan Svetko, Štefan Ďurkovič a Barnabáš Kissling. Projekt vznikol v roku 1967. Stavba bola dokončená až v roku 1983, pričom pravidelné vysielanie prebieha od marca 1985.

Rozhlas je postavený vo forme Sokratovho domu. Jeho steny sú naklonené do tupého uhla, čo zabezpečuje, že v lete, keď je slnko vysoko, nikdy nesvieti priamo do okien a budova sa

neprehrieva. A naopak, v zime, keď má slnko nižšiu dráhu, priestory sa prirodzene zohrievajú a presvetľujú.

Spoločnosť nám po celý čas robili dvaja na slovo vzatí odborníci. Jedným z nich bol pán Vladimír Dobrík, dlhoročný redaktor Slovenského rozhlasu a rodák z Valaskej. Jeho prítomnosť ma potešila, nakoľko som v ňom spoznala dlhoročného suseda z detských čias na Štúrovej ulici. Touto cestou by sme sa mu chceli poďakovať za možnosť navštíviť budovu Slovenského rozhlasu a za množstvo pútavých informácií, ktoré sa k nám o tejto tajomnej dominante hlavného mesta Slovenska dostali. Na pamiatku nám daroval memoárovú knihu s vlastnoručným venovaním Môj rozhlas, ktorej autorom je Pavol Hudík.

Mgr. Denisa Maťovčíková

Tá rádiová stupnica

Tá rádiová stupnica
to nie sú hroty skrytých kordov,
nie, to je lutna igrica
mocnejšieho aj od mylordov,
onassisov a iných fordov,
veď krajším dňom z nej spieva jas,
dňom bez bojov a bied
a žoldov,
milujem vás a čakám vás...
Vás, moja drahá stálica,
vzdialenejšia aj od rekordov,
v nich srdce môže vzdialiť sa
a zblížiť zas i bez heroldov,
viacej než Tristan za Izoldou
cniem za vami, vám,
krása krás,
z tej stupnice chcem vzdať hold holdov:
milujem vás a čakám vás.

Z parížov, rímov, varšav, cordób, moskiev a práh znie jeden hlas
vlievajúci sa do akordov:
milujem vás a čakám vás.

Viliam Turčány

Polícia upozorňuje

Domáce násilie je vážnym problémom, ktorý sa vyskytuje vo všetkých vrstvách spoločnosti. 25. november je Medzinárodným dňom boja proti násiliu páchanom na ženách, ktorým si každoročne pripomíname dôležitosť tejto problematiky.

Domáce násilie je protiprávne konanie, ktoré z hľadiska závažnosti môže napĺňať skutkovú podstatu priestupku alebo trestného činu. Má rôzne formy. Najčastejšie sa vyskytuje vo forme fyzického, psychického, sexuálneho, ekonomického alebo sociálneho násilia. Násilie môže páchať muž na žene, žena na mužovi, rodič na dieťati, ale aj dieťa na rodičovi. V týchto prípadoch je dieťa už dospelé a rodič je senior. Pre domáce násilie je charakteristické to, že k nemu dochádza medzi najbližšími osobami a má hlboký dopad na celú rodinu. Pritom páchateľ domáceho násilia na verejnosti dokáže kontrolovať svoje správanie, môže mať dobré vzťahy so svojím okolím, na pracovisku môže byť obľúbený. Násilnícky sa chová len v súkromí, takže okolie o jeho agresívnom správaní spravidla ani netuší.

Policajný zbor sa v rámci svojej činnosti stretáva s rôznymi formami domáceho násilia. Často sa však jedná o latentnú kriminalitu, o ktorej sa ani nedozvie, pretože ju obete alebo iné osoby (napr. príbuzný, svedok, priateľ, spolupracovník a pod.) z rôznych dôvodov neoznámia. Policajný zbor svojou vlastnou činnosťou nedokáže zabrániť páchaniu tejto trestnej činnosti bez spolupráce s obeťami, blízkym okolím obetí, sociálnymi pracovníkmi, pracovníkmi školstva, zdravotníckymi pracovníkmi a pod.

Odporúčania v prípade, že ste sa stali obeťou násilia: prelomte mlčanie a povedzte to niekomu, neobraňujte svojho násilníckeho partnera, násilie neprestane samo, nečakajte, až to bude horšie a nezabúdajte, že sú ľudia, ktorí vám môžu pomôcť a podporia vás pri premene vášho života.

plk. Mgr. Kamil Kmeť, riaditeľ

Valaštianska fara

Zaujímam sa o miestnu regionálnu históriu a pamätihodnosti. V novinách Valaštiansky hlásnik č. 4/ nov. 2017 som si so záujmom prečítal článok Márie Ľuptákovej o valaštianskej fare. Autorke úprimne ďakujem za kultúrny zážitok, dozvedel som sa veľa zaujímavého. Tajomná opustená budova pri moste cez Hron, neskôr aj pri hlavnej ceste, v istom čase nebola dostatočne zabezpečená. Bola otvorená a prístupná každému. Aj mňa lákalo pozrieť sa do nej, lebo čo-to o valaštianskej farnosti som už čítal. Raz som vošiel, poprechádzal sa po jej miestnostiach, vyšiel aj na pôjd..., priznám sa, fantázia pracovala naplno. Predstavoval som si ľudí, minulé časy. Potom som dlhšie uvažoval o tom, že zhrniem svoje čitateľské poznatky o fare, tiež všetko, čo s ňou súviselo a podelím sa o ne.

Valaštiansku faru možno označiť ako významný kultúrny fenomén. Jej obyvatelia – katolícki kňazi (ako sa dozvieme z nasledujúcich textov) zohrali významnú úlohu, keď sa prebúdzalo a formovalo slovenské národné povedomie. Spojením svojej pastorácie so školou, učiteľmi a osvetovou činnosťou určovali a vytvárali kultúrnu úroveň obce a jej okolia. Bolo to práve v prelomových obdobiach – v bernolákovskom a matičnom období, v čase odporu proti maďarizácii pred prvou svetovou vojnou, po nej v čase utvárania Československa. Faru nevidím len ako miesto na bývanie. Fara nesie v sebe utajené príbehy a osudy národovcov. Bolo to duchovné stredisko – denné stanovište ľudí, ktorí nám doteraz z histórie vysielajú silný duchovný odkaz. Mali by sme si ho uvedomiť.

Budova bývalej katolíckej fary spolu s náhrobníkmi kňazov pri kostole sú našim - aj hmotným - kultúrnym dedičstvom. Patria medzi najvýznamnejšie pamätihodnosti obce a farnosti. Zaslúžia si našu zvýšenú pozornosť a ochranu.

Bernolákovci Ignác Hrdina a Jozef Vadányi

Za valaštianskym kostolom pri cintorínskom múre upúta návštevníka jednoduchá masívna liatinová tabuľa s nápisom v latinčine. Je to náhrobok **Ignáca Hrdinu** (1784-1829), valaštianskeho farára.

Ignác Hrdina sa narodil v Piargu (t. č. Štiavnické Bane). Jeho otec pôsobil ako banský sudca v komorskogrófskom úrade v Banskej Štiavnici a neskôr ako správca komorských majetkov na hrade Slovenská Ľupča. Už ako malého chlapca očarili ho knihy z otcovej bohatej knižnice – pocítil vzrušenie z objavovania, tajomstvo poznávania, chuť čítať, učiť sa, otvoril sa mu svet vzdelávania. Za to, aj po rokoch, otcovi ďakoval. Prostredníctvom kníh a štúdia, už ako starší, vypestoval v sebe náklonnosť a potom pevné rozhodnutie venovať sa duchovnej činnosti – kňažskej službe. Po školskom základnom a strednom vzdelávaní, pripravoval sa na svoju životnú dráhu na vtedajších kňažských „učilištiach" – v bratislavskom generálnom seminári, v „Štefaneu" v Trnave i vo Viedni na „Pazmáneu".

Atmosféra – „študijný duch" v týchto školách bol silne ovplyvnený a udržiaval živý odkaz a pamiatku na Antona Bernoláka či Juraja Fándlyho a jeho prívržencov – katolíckych kňazov, na ich národno-obrodenecku činnosť. Hrdina sa skoro stotožnil s programom a kultúrnym poslaním svojich starších predchodcov. Zapáčili sa mu myšlienky o ľudskosti, o duchovnom oslobodení, o tolerantnosti, vychádzajúce z osvietenského racionalizmu, z reforiem a nariadení rakúskeho panovníka Jozefa II. Bernolákovci od konca 18. storočia začali rozvíjať tézu, že Slováci sú samostatný národ v rodine slovanských národov, s vlastným jazykom. Uskutočňovali ucelený myšlienkový, jazykový (gramatika, slovníky), literárny i širší kultúrno-osvetový program. Napĺňali ho ľudovýchovnou činnosťou medzi svojimi farníkmi. V ich ponímaní, osvietenský kňaz nemá len udržiavať vieru u svojich farníkov a pripravovať ich na posmrtnú blaženosť, ale pozná a prináša veriacim pokrok a vnútorné vyrovnanie – učí ich lepšiemu a krajšiemu životu už v pozemskom svete. Kňaz zušľachťuje ľudové vrstvy, organizuje školy, vzdelávanie, učí lepšie hospodáriť, zdravšie žiť, učí navzájom sa tolerovať a pomáhať si, učí zveľaďovať obec - vychovávať občanov štátu. Kňaz má byť pre svojich zverencov duchovným otcom, aktívnym duchovným pastierom. Je ich radca, ktorý je vždy poruke, priateľ, učiteľ a obetavý služobník, učí slovom aj príkladom.

Náhrobná tabuľa Ignáca Hrdinu

Ignáca Hrdinu za kňaza vysvätili v roku 1807. Ako kaplán pôsobil vo Vindšachte pri Banskej Štiavnici a v Banskej Bystrici, a potom 11 rokov ako farár v Medzibrode. Tu za tento dlhší čas sa pevne vžil so svojím okolím. Utvrdil sa v rozhodnutí venovať sa ľudovýchovnej činnosti a pomáhať farníkom v každodennom živote pri zamestnaní, gazdovaní, pri získavaní živobytia. Tým skôr, že na štúdiách získal aj základy právnického vzdelania. Ako človek túžiaci po nových poznatkoch, začal hlbšie študovať históriu obce, prírodu okolo Medzibrodu, spôsob života ľudu, jeho kultúru, zbieral materiál, robil si zápisky. Čoskoro sa v ňom ozval cit pre všetko slovenské - čo je ľudu vlastné, čo je v ňom a okolitej prírode jedinečné. Čím viac prenikal do hĺbky myslenia a života svojich farníkov, tým viac si ich cenila tým radšej o nich písal. Podporu tejto činnosti našiel aj v nariadeniach banskobystrického biskupstva z rokov 1802 a 1806 o povinnostiach kňaza zaznamenávať takéto informácie o farnosti a o veriacich do farských kroník. Každá farská kronika (Historia domus) mala obsahovať, okrem priebežných záznamov o aktuálnych udalostiach, aj obsiahly úvod o minulých dejoch, o prírodných, spoločenských a náboženských pomeroch vo farnosti, ktorý bol určený pre ďalšie generácie.

Veľkou inšpiráciou i návodom pre Hrdinu bolo vlastivedné dielo učenca Mateja Bela – priekopníka slovenského osvietenstva Historicko-geografické vedomosti o súvekom Uhorsku (lat. Notitia hungariae novae historico-geografica ...), s ktorým sa mohol stretnúť už počas štúdií. V latinsky napísanej (taký bol vtedajší knižný jazyk) encyklopédii autor opisuje polohu, prírodu a jej zvláštnosti, charakterizuje obyvateľov a ich živobytie, obce a mestá, úrady v jednotlivých stoliciach v Uhorsku. Súčasťou kníh sú kresby miest, mapy, ... V roku 1736 vo Viedni vyšli 2 diely „Notícií" s opisom bratislavskej, turčianskej, liptovskej a „našej"

zvolenskej stolice. Belovu metódu historicko-zemepisného opisu a charakteristiky stolice Hrdina tvorivo uplatnil na jednu obec – na svoj Medzibrod. Svoj bohatý zozbieraný a zapísaný materiál o obci spracoval na spôsob „Notícií" a vložil ho do farskej kroniky. Zvlášť cenné sú v nej podrobné poznatky o živote a práci v súčinnosti s prírodou, o vzťahoch v rodinách, o ľudových zvykoch v dennom živote i cez sviatky. Mimoriadne vzácne sú informácie o špecifickom zamestnaní Medzibroďanov, ktoré vykonávali popri poľnohospodárstve – o ich podomovom obchode „čipkárstve".

Príznačné pre národno-obrodeneckú činnosť kňazov bernolákovcov v našom okolí je, že podobne ako Ignác Hrdina vo farskej kronike v Medzibrode, aj kňaz Štefan Petruš, čiernobalocký farár, vytvoril a vložil do úvodu čiernobalockej farskej kroniky svoj obsiahly materiál o obci pod názvom Historicko-štatistický popis fary na Čiernom Hrone, roku 1818 (lat. Historico – statistica parochiae Nigro-Hronczensis sciagraphia, anno 1818). Opísal geografiu, prírodu a históriu 10 drevorubačských osád obce Čierny Balog a hlavne špecifické zamestnanie handelčanov – kráľovských drevorobotníkov pri ťažbe dreva, pracujúcich pre „komorské" (štátne) banské a železiarske podniky. Hrdina (nar. 1784) a Petruš (nar. 1783) boli „rovesníci". Boli aj duchovne spriaznení, rovnako mysleli, rovnakým spôsobom vytvorili svoje dielo. Urobili to dokonca v rovnakom čase – Hrdina v rokoch 1812-1823 (v Medzibrode) , Petruš v rokoch 1810-1818 (neďaleko - v Čiernom Balogu). Hrdinove vlastivedné zápisky o Medzibrode, (aj o Valaskej) čakajú na preklad z latinčiny a čitateľské zverejnenie. Petruš mal „viac šťastia" – po rokoch bolo jeho dielo zhodnotené a zverejnené v knihe historika Alberta Stránskeho Drevorubači na Čiernom Hrone (Stredoslovenské vydavateľstvo Banská Bystrica 1969). Obidve ich diela sú dosiaľ pre odborníkov – bádateľov, pre geografov, historikov, prírodovedcov, národopiscov neoceniteľným historickým zdrojom informácií o regióne.

Do Valaskej bol Ignác Hrdina preložený v roku 1823. Aj tu pokračoval v bohatých vlastivedných zápisoch do farskej kroniky. Je plná jeho nápaditých postrehov. Do valaštianskej fary presťahoval aj časť svojej knižnice so vzácnymi starobylými tlačami z 15. i 16. storočia. Časť tejto knižnice sprístupnil aj verejnosti. Založil a udržiaval čitateľský krúžok, kde čitatelia boli skôr poslucháčmi predčítania z kníh. Robil to z lásky k ľudu, aby každý mal prístup k vedomostiam. Pamätal pri tom na svoje detstvo a krásne pocity z odkrývania tajomstiev sveta, uložených v knihách. Nechcel si ich nechať len pre seba, chcel ich dopriať všetkým. Hrdinova knižnica na fare bola vlastne prvou verejnou knižnicou vo Valaskej. V duchu ľudovýchovných činností kňaza slúžila farníkom obce, ale aj širšiemu okoliu.

Ignác Hrdina zomrel, len 45-ročný, 26. februára 1829, po šesťročnom pôsobení vo valaštianskej farnosti. V roku 1929 si Valašťania pripomenuli sté výročie jeho skonu. Pri jeho hrobe o jeho živote vtedy prehovoril za miestny odbor Matice slovenskej pán Ernest Laubert. Aj my súčasníci naňho s vďakou spomíname. Starostlivosťou o jeho náhrobník prispejme k udržaniu jeho pamiatky.

Kaplnka, kde je pochovaný Jozef Vadányi. Vedľa poškodený náhrobok Anny Liegerhoffer

Jozef Vadányi (1776-1849) nastúpil do valaštianskej farnosti bezprostredne po Ignácovi Hrdinovi v roku 1829. Rodiskom a miestami, kde pôsobil, bol pevne zrastený s naším stredoslovenským Pohroním. Narodil sa v Ľubietovej. Po štúdiách teológie bol kaplánom v Predajnej a v Banskej Bystrici, potom 6 rokov (1807-1813) kňazom v Močiari – malej horskej dedinke v Štiavnických vrchoch a za tým 16 rokov (1814-1829) v Ponikách. Vo veku 53 rokov prišiel do Valaskej. Od Hrdinu bol Vadányi starší o 8 rokov. Od skorého Hrdinovho skonu a svojho príchodu do Valaskej žil v našej obci skoro ešte 20 rokov.

Aj on – ako jeho predchodca – bol slovenský národovec – buditeľ bernolákovského zamerania. Okrem pastoračnej práce kňaza, aj on sa venoval kultúrno-osvetovej činnosti v duchu osvietenských ideálov. Od roku 1839, ako príslušník druhej bernolákovskej generácie katolíckych kňazov, bol účastníkom Spolku milovníkov reči a literatúry slovenskej v Budíne (spolok pracoval v rokoch 1834-1850). Úzko spolupracoval so správcom spolku Martinom Hamuljakom. Spolok sa usiloval o spoluprácu katolíckej a evanjelickej kňažskej inteligencie v slovenskom národnom hnutí, vydával slovenskú literatúru – napr. literárny almanach Zora (4 ročníky), súborné Básne Jána Hollého, rozličné bernolákovské náboženské i svetské tlače. Vadányi bol teologicky hlboko vzdelaný kňaz. Preslávil sa aj ako autor vynikajúcej (i tlačou vydanej) smútočnej kázne Dobrý a výborný boj Pia VII. ... – (Banská Bystrica 1828), pri smrti pápeža Pia VII. Dosiahol tiež významné vedúce cirkevné funkcie i tituly. Bol vicearchidiakonom brezninanskeho dištriktu, prísediacim konzistória. V posledných rokoch života pôsobil aj v Banskej Bystrici – od roku 1848 ako čestný kanonik. V Banskej Bystrici aj zomrel v roku 1849. Pochovaný je vo Valaskej, vo svojom dlhoročnom pôsobisku na čestnom mieste. Jeho masívna kamenná náhrobná doska sa nachádza v dlažbe kaplnky sv. Františky Rímskej pri kostole.

Mgr. Martin Weiss

Námestie plné ľudí s dobrým srdcom

22. 12. 2017 (piatok) bolo naše námestie niečím výnimočné. Deti našich škôl predávali výrobky, ktoré ručne vyrábali. Pochutnať sme si mohli na výbornej kapustnici od našich hasičov, či ochutnať punč od OZ Pekný deň alebo varené vínko od matičiarov. No každý si prišiel na svoje, potešili sme nielen bruchá a srdcia, ale aj ducha. Slávnostný program začal o 15:30 fanfárami a príhovorom starostu obce Valaská. Následne sa nám predstavili naše šikovné detičky z materskej školy. Potom nás potešili hudobníci z Podbrezovej. Program dopĺňali naši žiaci zo základnej školy, odborného učilišťa internátneho a základnej umeleckej školy. Do Valaskej prišli aj folkloristi z Kučeravého javora a svojím vystúpením umocnili čaro a ducha vianočného obdobia. V závere programu podvečer nám zaspievali krásne piesne

speváci spevokolu Lipka pri MO MS. Posledným slovom sa s nami rozlúčil zástupca starostu PaedDr. Matúš Magera. Všetkým Valašťanom a aj prítomným zaprial všetko dobré, nech v pokoji a láske prežijú najkrajšie sviatky v roku v kruhu svojich najbližších a zaprial im úspešný štart v novom roku.

výbor MO MS Valaská

Drahí Valašťania,
prajem vám so srdca pokojné, rodinné prežitie vianočných sviatkov. Nie je dôležité, aké a koľko darčekov si nájdeme pod stromčekom, ale dôležité je to, že rodina je pokope, všetci sa stretnú, rozprávajú sa, navštevujú sa. Nech prežívame Vianoce nielen cez Vianoce, ale aj počas celého roka. Prajem vám pevné zdravie, lásku, pochopenie, úctu, Božie požehnanie. Nech do nového roka vstúpime tou správnou nohou. Zároveň vám všetkým ďakujem za dôveru a podporu, veľmi si to vážim!

PaedDr. Matúš Magera
Váš zástupca starostu

Polročná činnosť seniorov vo Valaskej - Piesok

Končí sa druhá polovica roku 2017. Ako prvý polrok i druhý mali seniori vyplnený rôznymi akciami. Boli to akcie usporiadané obcou, OV a KV JDS i našou organizáciou. Povedali sme si, že druhý polrok začneme prázdninami ako žiaci na školách, no nestalo sa tak. Už 8. júla bol vo Vydrovskej doline Deň stromu a členovia našej organizácie sa na ňom zúčastnili. Riaditeľ Čiernohronskej železničky nám umožnil cestu vláčikom za symbolickú cenu 1 euro. Bol to bonus za brigádnickú činnosť okolo koľajníc od Chvatimechu po Hronec. Niektorí členovia i s vnúčatami absolvovali zájazd na kúpalisko do Rapoviec, kam chodíme pravidelne každé leto už niekoľko rokov. V auguste sa 22 členov zúčastnilo rekondičného pobytu v Turčianskych Tepliciach, kde máme pobyt zabezpečený vždy rok dopredu tiež už niekoľko rokov. Na Michalovej sme sa zúčastnili na športovom dni. Z príležitosti osláv SNP sme sa zúčastnili cesty do obce Kalište, osláv v obci a na Krpáčove. Takto prešli letné mesiace a v septembri sa 40 členov zúčastnilo turistického zrazu seniorov v Závadke nad Hronom – bol to okresný zraz. Ešte tento mesiac si naša organizácia usporiadala športový deň pod Úbočou. Zišlo sa 66 členov, z ktorých polovica športovala, a potom po dobrom guľáši sme sa zabavili a spokojní odchádzali domov. V októbri OZ Pekný deň organizovalo súťaž v pečení harule. Naše členky p. Kramlová, Donovalová a Pitoňáková boli účastníčkami a získali ocenenie poroty za najkrajší stánok. Naša obec usporadúva každý rok Kultúrnu jeseň, na ktorej sa tiež zúčastňujeme. 7. októbra sa 21 členov zúčastnilo výletu do Trnavy, ktorý zorganizovali členovia Matice z Piesku. V novembri sa 26 členov zúčastnilo na sedení o bylinkách a mastičkách. Každý štvrťrok mávame posedenie s jubilantami, ktorí dovŕšili okrúhle narodeniny nad 70 rokov. Tieto posedenia vždy spestria deti s pani učiteľkami z MŠ s pekným programom, ktorý pokračuje rozprávaním, kde každý jubilant povie niečo o svojom živote. Každý rok končíme peknou akciou – posedením pri vianočnom stromčeku a dobrej kapustnici. Tu si vždy zaželáme do nového roka veľa zdravia a pokoja. No a poslednou akciou bude Živý betlehem.

Helena Tóthová
členka výboru ZO JDS

Myšlienky

Tomáš Akvinský:
O Bohu vieme s istotou povedať, že vieme, čím je. Boha si nevie naša myseľ predstaviť, ani pochopiť, preto ho nazývame tajomstvom.

Sv. Augustín:
Viera znamená veriť v to, čo sme dosiaľ nevideli a odmenou za takú vieru je, že uvidíme to, v čo sme verili.

Budha:
Nepokúšajte sa vniknúť nejakou vonkajšou cestou, sebatrýznením alebo pôstom do duchovného sveta, ale očistite najskôr svoj mravný zmysel a svoju dušu, inak k vám pristúpi pokušenie z inej strany.
Boh nepôsobí na človeka zvonku, ale v človeku priamo sídli.
Diskutovať o Bohu nie je najlepší spôsob, ako skrátiť čas a využívať našu energiu.
O Bohu sa nerozpráva, pretože je pre nás nepochopiteľný ako realita, ale môžeme ho vnímať a cítiť cez božskú energiu a lásku.
Dokonalosť a nekonečná, veľká božia sila je vyjadrená v našom bytí, našej existencii v nekonečnom vesmíre a večnej božej láske. Boh – kozmická myseľ pôsobiaca podvedome v našej individuálnej mysli nás spája so svojou nekonečnou božskou inteligenciou.
Duch svätý je božia energia, ktorú nám zoslal Boh.
Keď budeme trpezliví, láskaví a nebudeme jednať sebecky, dokážeme sa vysporiadať so všetkými úskaliami života.
K lakomému človeku je aj vesmír lakomý
K štedrému človeku je vesmír tiež štedrý.
Bolesť nás naučí pokore, súcitu a ponaučeniu. Odpúšťať treba v prítomnom okamžiku, aby sa nehromadilo zlo, nenávisť a závisť. Odpustenie nás môže zbaviť negatívnych stanovísk a pomôže nám začať žiť nový život.
To, čo vnímame ako zlo a utrpenie, nás donúti pochopiť dobro.
Dobro je však relatívny pojem, závisí od toho, ako ho kto vníma.
Múdrosť nemôže byť proti Bohu, keď pochádza od Boha.
Boh je múdry a prezieravý, keď nám dal telo, aby sme trpeli a utrpenie preto, aby sme hľadali Boha.

Boha hľadáme, keď trpíme, keby sme netrpeli, sotva by sme Ho hľadali. Preto naň nezabúdajme i keď je nám dobre.
/ Šri Maharši /

K tomu, aby duša došla k spojeniu s múdrosťou Boha, musí správne pochopiť nevedenie oproti vedeniu.
/ s. Jan od Kríža /

Pochopenie týchto slov predstavuje bránu k skutočnej ceste za poznaním.

Zo zbierky Myšlienky na zamyslenie – Ing. Lucian Oravec

JUBILANTI

november - december 2017

Postojme chvíľu v rýchlom behu,
zastavme čas...
V svietniku zažnime toľko sviečok,
nech sa nám jasne zatrbliece
jubilejných rokov – vzácny čas.

Michal Čief, 90
Otokar Caletka, 85
Ondrej Fodor, 85
Ján Pisár, 85
Milan Havaš, 85
Vojtech Čunderlík, 85
Štefan Firča, 80
Alexander Pavlík, 80
Ján Hadžega, 80
Marián Husenica, 75
Irena Husenicová, 75
Mária Oravcová, 75
Zdenka Bauková, 70
Oto Horváth, 70
Anna Giertlová, 70
Mária Kučerová, 70
Magda Ferková, 70
Helena Bošeľová, 70
Emília Jagerčíková, 70
Karol Babjak, 70

NARODILI SA

Spinká si v náručí materských rúk,
sú ako kolíska a v nej krásny puk.
Mamička s oteckom strážia svoj sen,
zbierajú lupienky pre tvoj krajší deň.

*24.11.2017 – Liliana Pokošová
*28.11.2017 – Nikolas Oláh
*15.12.2017 – Denis Berky

UZAVRELI MANŽELSTVO

Šťastný si, ak si takého druha vybrať vieš,
s ktorým aj šedinami obelený až do samej staroby dožiješ.“

11.11.2017 – Katarína Ďurišová – Martin Fačko
02.12.2017 – Ondrej Švantner – Michaela Kucháreková

ROZLÚČILI SME SA

„Niekedy sa zrazu pozrieme bolesti do očí.
Niekedy sa zrazu vložíme do smútku
a slzám zverujeme svoju spoveď.
Pretože inej cesty niet.“

+ 02.11.2017 – Dušan Mojžiš (*19.02.1947)
+ 02.11.2017 – Mária Simanová (*22.01.1931)
+12.11.2017 – Jozef Medveď (*17.02.1952)
+19.11.2017 – Ján Varga (*07.01.1937)
+03.12.2017 – Jarmila Karabášová (*21.09.1960)
+05.12.2017 – Dana Gondová (*28.10.1936)
+06.12.2017 – Jozef Mitterko (*09.03.1951)
+19.12.2017 – Dušan Mitterpach (*09.04.1953)
+20.12.2017 – Daniela Medveďová (*06.02.1949)
+20.12.2017 – Lýdia Fenciková (*15.03.1943)
+24.12. 2017 – Mária Faráriková (*13.04.1955)

SPOMIENKY

Čas plynie, ale smútok a bolesť v srdci zostáva a veľmi bolí, zabudnúť nám nikdy nedovolí.

Dňa 4. decembra sme si pripomenuli smutné piate výročie, ako nás navždy opustil náš drahý otec, starý a prastarý otec
Ján HOLKO.

S láskou a úctou v srdci spomínajú dcéra a synovia s rodinami a ostatná rodina.
Kto ste ho poznali, venujte mu tichú spomienku.

Slza v oku, v srdci žiaľ, čo drahé nám bolo, osud vzal. Odišla si bez toho, aby nám tvoje ústa zbohom dali. Len ten, kto niekoho navždy stratí, vie, čo je bolesť a žiaľ. Tá rana v srdci stále bolí a zabudnúť nedovolí.

So smútkom v srdci si dňa 28. januára pripomenieme 2 roky, kedy nás navždy opustila naša drahá manželka, mama a babka
Margita Firčová z Valaskej.

S láskou a úctou spomínajú manžel, syn Jaroslav s rodinou a dcéra Blanka s rodinou.

Mesiac január je tichou spomienkou, kedy odišli z nášho rodinného kruhu naši drahí - **sestra Janka a bratia Anton a Michal Kučerovci** a začiatkom februára náš drahý otecko **Ľaurinc Kučera**.
Stále nám chýbate a stále na vás s láskou spomíname.
Spomeňte si na nich v týchto dňoch aj vy, čo ste ich poznali a nezabúdajme na chvíle strávené s nimi.

Ste v našich srdciach a nikdy nezabudneme.
S láskou a úctou spomína celá rodina.

„Tak rýchlo ten čas letí, tak rýchlo uteká.
No každý deň patrí ti naša spomienka.
Osud ti nedoprial s nami dlhšie byť,
ale v našich srdciach budeš stále žiť.“

Dňa 19. januára si pripomenieme smutné tretie výročie úmrtia
Pavla MESIARA.

S láskou spomína manželka Margita, dcéra Iveta a vnuk Erik.

NEKROLÓGY

Dušan Mojžiš

Narodil sa 19. februára 1947 v Podbrezovej, rodičia Ján a Pavlína.

Bol ich tretím synom zo štyroch potomkov. Svoje detstvo prežil v radostných hrách, ale i huncútstvach spolu so svojimi bratmi Stanom, Antonom a Jaromírom. Jedným z jeho najdôležitejších okamihov života sa stal prvý júnový deň v roku 1968, kedy sa oženil s Margitou Cibuľovou. Na ďalšej spoločnej púti životom vychovali dve deti Danu a Dušana. Jeho veľkým celoživotným koníčkom boli autá a šoférovanie. Tomuto sa venoval aj v zamestnaní. Šťastným starým otcom sa stal v roku 1987, keď sa mu narodil jeho prvý vnuk Janko. Veľmi sa z neho tešil, prešli tri roky a rodina sa rozrástla o vnučku Katarínu. Potom v roku 2004 prišiel na svet ďalší vnuk Matej, neskôr vnučka Karolínka a aj vnuk Dušan. Z Dušana sa stal päťnásobný starý otec, ktorý nesmierne miloval svoje vnúčatá. Jeho životné putovanie skončilo druhý novembrový deň roku 2017 v breznianskej nemocnici.

Daniela Medveďová

Narodila sa v 6. februárový deň v roku 1949 v Podbrezovej. Bola jediné dieťa rodičov Šimona a Jozefíny Kupcových. Základnú a umeleckú školu navštevovala vo svojom rodisku. Ďalej vo vzdelávaní pokračovala a absolvovala Strednú zdravotnú školu v Banskej Bystrici. Už ako 18 ročná sa vydala za Vojtecha Medveďa, s ktorým prežila ďalších 50 rokov láskavého a šťastného manželstva. Vychovali spolu dvoch synov Rastislava a Marcela. Odstupom času, keď sa rodina rozrástla, radosť jej robili vnúčatá Natálka, Rastík, Simonka a Matúško. Posledných 18 rokov svojho života prežila v harmónii a láske so svojím manželom, starším synom Rastíkom, nevestou Daškou a vnúčatami Natálkou a Rastíkom, ktorí jej boli oporou. Pre mladšieho syna Marcelka bola vždy dobrým radcom a láskavou mamou. Často jej lásku dávali aj vnúčatá Simonka a Matúško. Jej radosťou vo voľných chvíľach bola záhradka. S láskou sa starala aj o kaplnku Svätej trojice. Nakoniec prišiel jej čas odchodu. 20. december 2017 bol dňom, kedy jej milujúce srdce dotĺklo naposledy.

Ján Varga

Ján uzrel svetlo sveta v 7. januárový deň v roku 1937 v obci Lukovištia ležiacej na úpätí pod kopcom Bankov severne nad Rimavskou Sobotou. Narodil sa matke Júlii a otcovi Františkovi. Jeho detstvo nebolo veľmi ľahké. Bolo poznačené smrťou otca, ktorý zomrel v Jankových štyroch rokoch. Mama sa neskôr znovu vydala za pána Urbana. Keďže v tom čase chleba nebolo nazvyš, Janko už od šiestich rokov slúžil u gazdu, kde sa staral o dobytok, a to až do času, kým nenastúpil za učňa v podbrezovských železiarňach. Po absolvovaní základnej vojenskej služby sa opäť vrátil pracovať do železiarní a tomuto podniku ostal verný až do odchodu na dôchodok. V Podbrezovej sa zoznámil aj so svojou budúcou manželkou Annou Kunštárovou. Bolo to v roku 1960 a o dva roky, 20. októbra 1962, svoju vzájomnú lásku spečatili manželským sľubom. Tento ich pekný vzťah im vydržal ďalších 55 rokov. Počas tohto obdobia sa tešili rozrastajúcej sa rodinke. Najskôr dcérke Jane a o päť rokov mladšej dcére Táni. Tie mu dali vnúčatá Michala, Andreu, Janku, Danku, Ivana a Rudka, ktorým sa naplno s veľkou láskou venoval. Voľné chvíle trávil vo svojej dielničke, kde všeličo majstroval. Rád chodil do prírody a najradšej hubárčil. Najväčšiu radosť mal v posledných rokoch zo svojich pravnúčatiek Maťka, Klaudie, Mirka, Tobíka, Natálky a Tomíka, ktorým sa neustále venoval.

Lýdia Fencíková

Narodila sa v 15. marcový deň v roku 1943. Lýdia sa narodila v Brezne rodičom Jánovi a Ide Poliakovcom ako ich prvé dieťa zo štyroch potomkov. Základné vzdelanie nadobúdala vo svojom rodnom meste. Ďalej už neštudovala, pretože v tom období bolo viac prioritné vypomáhať svojej matke pri starostlivosti o svojich mladších súrodencov. Dôvodom bolo úmrtie otca v mladom veku. Už ako 15-ročná začala pracovať v podniku Mostáreň Brezno. Dôležitým obdobím, ktoré ovplyvnilo jej ďalší život, bol rok 1960. Vtedy sa rozhodla spojiť svoju životnú cestu s Michalom Fencíkom uzavretím manželstva. Z ich lásky sa narodili dve deti, a to syn Marian a dcéra Janka. Keď deti podrástli, začala pracovať ako upratovačka v Základnej škole vo Valaskej a pracovala tam až do doby, keď mohla ostať na starobnom dôchodku. No ani potom nezaháľala a chodila vypomáhať do potravín a predajne ovocia a zeleniny. Voľný čas trávila s manželom, ale aj s celou rodinou najmä vo svojej záhradke. Starostlivosť o ňu bola jej najväčšou záľubou. Roky plynuli a dni radostné sa striedali s dňami, kedy bolo trochu smutno. Novým životným impulzom bolo pre ňu narodenie vnučiek. Najskôr to bola Peťka a potom Miška. Tie jej robili veľkú radosť a umožnili jej, aby im mohla rozdávať svoju lásku a postarať sa o ne. Veľmi dobrý vzťah mala aj so svojou sestrou Jankou a jej manželom Marianom. Pri mnohých rodinných stretnutiach radi spomínali na množstvo pekných zážitkov zo spoločných dovoleniek, či rodinných posedení. Jeseň jej života bola znova poznačená radosťou aj smútkom. Celý život sa to akosi strieda. Po 52 šťastných rokoch na poslednej ceste odprevadila svojho manžela Michala. No bolo jej dopriate stať sa prastarou mamou a to je prinieslo veľkú radosť. S Tomáškom strávila veľa svojho času a tešila sa aj z pravnučky Laurinky.

Dušan Mitterpach

Dušan sa narodil v 9. aprílový deň v roku 1953 v Podbrezovej. Pochádzal z úradníckej rodiny. Svoje základné vzdelanie ukončil vo Valaskej a v štúdiu ďalej pokračoval na strojníckej priemyslovke v Brezne. Po ukončení školy sa zamestnal v závode Strojárne Piesok, kde pracoval vo svojom odbore ako strojár, neskôr vykonával funkciu majstra. Keď sa vrátil zo základnej vojenskej služby nadišlo obdobie, ktoré ovplyvnilo jeho ďalší život. Rozhodol sa zdieľať ho s Annou Tekelovou, svojou láskou, s ktorou sa oženil. Postupne sa rodinka rozrástla o tri ratolesti. Najstaršia bola Andrejka, potom Zuzana a najmladšie dieťa bol syn Viktor. Dlhé roky spoločne žili vo Valaskej. Dušan tu mal veľa priateľov, pretože mal rád spoločnosť, ľudí. Jeho veľkou vášňou bolo hubárčenie. Miloval prechádzky po lese a aj keď mu zdravie už veľmi neslúžilo, i napriek tomu sa vybral na potulky a vedomky, či nevedomky sa s tou krásou prírody rozlúčil. Zaujímal sa aj o športové dianie a dlhé roky bol darcom krvi. Dušanovým posledným zamestnávateľom bol podnik Zlievárne Hronec.

Osud prináša do života aj smutné chvíle, hlavne keď sú poznačené stratou najbližších. Veľkou ranou pre neho bolo tragické úmrtie jeho 24-ročného syna Viktora. No do rodiny pribudli štyri vnúčatá, s ktorými si vybudoval pekný vzťah a na ktorých mu veľmi záležalo. Obdobie na dôchodku už trávil s manželkou v Brezne. Presťahovali sa sem v roku 2010. Spriatelil sa so svojimi novými susedmi a dobre s nimi vychádzal. Žiaľ, ťažká choroba mu podlomila zdravie a on boj s ňou nakoniec prehral.

KRNOHY 2018

Srdečne vás všetkých pozývame
na 1. ročník krnohových pretekov
dňa 27. januára 2018 do Potôčkov.
Prezentácia pretekárov bude od 08,00 hod.
v Hostinci pod Úbôčou. Štart o 11,00 hod zo Ždiarika.
Čas je zatiaľ orientačný.
Na všetkých súťažiacich a divákov sa veľmi tešíme.

OZ Valašťania

Zároveň sa touto cestou chceme poďakovať aj sponzorom 0. ročníka Krnohy 2017.

STOLNÝ TENIS

Súťažná sezóna 2017/2018 sa začala 7.októbra 2017 a posledné 22. kolo je na programe 31.marca 2018. V súťaži regiónu Banskej Bystrice a Brezna (6.liga) hrá 12 tímov. Domáce zápasy hrá naše mužstvo v telocvični ZŠ Valaská každý druhý piatok zo začiatkom o 18:30 hod.

Na súpiske sú hráči: Emil Náther, Slavo Kučerák, Pavel Gondek, Jaro Cúth, Pavol Budaj, Jaro Karak, Miro Makovník.

Všetky informácie o priebehu ligovej súťaže možno nájsť na www.stolnytenisbb.webnode.sk

V závere roka naše postavenie ukazuje tabuľka. Odchod nášho najlepšieho hráča Eda Prokopca, ktorý hrá vo vyššej súťaži za Podbrezovú, zapríčinil náš zostup zo špice tabuľky. V jarnej časti by sme sa však radi dostali do jej prvej polovice.

1. Brezno "C"	10	9	1	0	0	132	48	29
2. Medzibrod "B"	10	7	2	1	0	117	63	26
3. Cobra	9	8	0	1	0	109	53	25
4. Malachov	10	6	0	4	0	97	83	22
5. Lučatín "C"	9	5	2	2	0	101	61	21
6. Braväcovo	10	5	1	4	0	106	74	21
7. Valaská	10	4	1	5	0	87	93	19
8. Sl. Ľupča "A"	10	3	2	5	0	84	96	18
9. Selce "B"	10	3	0	7	0	68	112	16
10. Sl. Ľupča "B"	10	2	0	8	0	47	133	14
11. Dubová "B"	10	1	1	8	0	75	105	13
12. Podlavice "C"	10	1	0	9	0	39	141	12

Mgr. Ivan Karak

ĽUDOVÉ ŠPERKY **zo zbierok Etnografického ústavu Slovenského národného múzea v Martine**

Zdobenie šperkov patrí k najstarším kultúrnym výjavom v dejinách ľudskej spoločnosti, ktorej počiatky siahajú do predhistórie.

Je pravdepodobné, že vznik šperku bol podmienený kultúrnymi a magickými obradmi, ktorými človek vyjadroval vzťah k okolitému svetu, chápanie prírodných javov. Predpokladá sa, že šperk existoval skôr ako odev, ktorý druhotne určoval jeho novú funkciu. Popri úžitkových či ozdobných formách bol šperk i mocenským a triednym symbolom, no stal sa aj prejavom citového života človeka. V týchto podobách vznikol, uplatňoval sa a pretrvával na našom území dodnes.

S rozvojom materiálnej ľudovej kultúry na Slovensku sa vytvárali tradičné typy a formy ľudových šperkov, ktoré sa svojím charakterom odlišujú od šperkov vyšších spoločenských vrstiev, aj keď mnohé vychádzajú z nich. Ľudovosť šperku spočíva najmä v jeho nositeľnosti. Ak sa šperk stane neoddeliteľnou súčasťou kultúrnej oblasti, okrem úžitkovej a ozdobnej funkcie plní aj úlohu zvykovú a spoločenskú, takže zľudovie.

Možno povedať, že na Slovensku sa nosili takmer všetky typy známych šperkov, ktoré sa podľa funkcie rozlišujú do dvoch hlavných skupín. Prvú tvoria šperky viažuce sa k duchovnej kultúre, súvisia s rôznymi zvykoslovnými obradmi, symbolikou, mágiou a nosili sa priamo na tele, hoci postupom času prevažne len so zámerom ozdobným, ako prstene, apotropajné (ochranné) náhrdelníky, náramky. Druhú skupinu tvoria šperky úžitkové, ktoré spolupôsobia v histórii odievania a stali sa súčasťou odevu, respektíve úpravy celkového zovňajšku. Sú to rôzne spínadlá, spony, spinky, reťaze na mentierky (súkenný kabát podšitý kožušinou) ozdoby do vlasov, ako hrebene, ihlice a lúbky (ozdobná podložka ženského účesu). Možno k nim pridať i retiazky na klobúky, párty.

Šperky sa odlišujú výtvarne, materiálom a spôsobom výroby. Ľudový šperk ako ho poznáme u nás, bol prevažne kovový, čo súviselo s bohatou tradíciou ťažby a spracovania rúd. Používalo sa olovo, cín, meď, striebro a ich zliatiny, najmä mosadz. Rohovina, kosť, perleť a sklo, z kameňov granát sa uplatňovali zriedkavejšie. Samotní výrobcovia menili a určovali charakter šperku.

Prvým tzv. klasickým ľudovým šperkom sú ozdoby vzniknuté priamo v ľudovom prostredí, ktorého autormi boli samoukovia, z nízko postavených skupín obyvateľstva (pastieri, valasi,..). Svoje výrobky zhotovovali liatím, tepaním, z drôtu, kovu.

Široké uplatnenie si našla kovotepecká technika, ktorou výrobcovia zhotovovali rôzne spínadlá. Tu sa vyvinuli špecifické varianty loďkovitých praciek na široké opasky, kapsy, ktoré formou, motívmi a kompozíciou výzdoby, nemajú obdobu v európskom ľudovom šperku.

Druhú skupinu tvoria šperky od vyučených remeselníkov. Ich výrobkami sú liate, tepané a filigránové práce zo striebra. Strieborný šperk do 18. stor. bol ozdobou len mešťanov a šľachty. Zánikom feudalizmu nastal proces „zľudovenia" meštiackeho typu odevu a šperku.

Posledná skupina je lacný ozdobný šperk a bižutéria, ktorá je väčšinou imitáciou originálnych šperkov. Pre svoju cenovú dostupnosť tieto továrenské výrobky značne ovplyvnili vkus ľudí a v mnohých prípadoch vytlačili z používania pôvodný šperk.

spracovala S. Vilhanová

Valaštiansky hlásnik, Obecný úrad Valaská, Nám. 1. mája 460-8, Valaská 976 46. Redakčná rada: Mgr. Denisa Maťovčíková, Mgr. Mária Pacerová, Mária Pančíková, Silvia Vilhanová, Michaela Rafajová; korektúra: Mgr. Denisa Maťovčíková. Grafická úprava: Ivor Páleník - I.P.PRESS Brezno. Kontakt: e-mail: valastianskyhlasnik@gmail.com. Obecné noviny Valaštiansky hlásnik boli zaregistrované na OÚ v Brezne 5.9.2003, evidenčné číslo: EV 2832/08, ISSN 1338-9599, IČO vydavateľa: 313904. Náklad: 1350 ks. Uzávierka každého čísla je 20. v mesiaci pred vydaním.